

จุดสำรวจความมั่นคงศึกษา

ฉบับที่ 30

รัฐกับมุสลิมในอินโดนีเซีย

The State and Muslims in Indonesia

สุภาศพรรณ ตั้งตรงไพโรจน์
เขียน

สุรชาติ บำรุงสุข
บรรณาธิการ

โครงการความมั่นคงศึกษา
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

โครงการความมั่นคงศึกษา (Security Studies Project)

การเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงระหว่างประเทศนับตั้งแต่สิ้นสุดสงครามเย็นได้นำพาประเด็นปัญหาความมั่นคงใหม่เข้ามาทดแทนต่อปัญหาความมั่นคงเดิม ทั้งยังทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อมิติของปัญหาความมั่นคงภายในของรัฐด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดเหตุการณ์ก่อการร้าย 9/11 ทำให้เกิดความสูญเสียขนาดใหญ่อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน และสงครามต่อต้านการก่อการร้ายก็ได้ขยายไปสู่ส่วนต่าง ๆ ของโลก อันส่งผลให้ชนโลกก้าวเข้าสู่ยุคของสงครามก่อนการร้ายอย่างเห็นได้ชัด ในสภาพเช่นนี้ การแสวงหาองค์ความรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจต่อสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคงทั้งในระดับระหว่างประเทศ และในระดับในประเทศ จึงเป็นประเด็นที่มีความจำเป็นอย่างมาก

ดังนั้นเพื่อก่อให้เกิดกระบวนการค้นคว้าวิจัยด้านความมั่นคงขึ้น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จึงได้สนับสนุนให้มีการจัดตั้ง “โครงการความมั่นคงศึกษา” โดยในช่วงแรก (Phase I) ได้จัดขึ้นในรูปของการวิจัย ภายใต้ชื่อ “โครงการปัญหาความมั่นคงใหม่” และเริ่มการวิจัยในเรื่องของการก่อการร้ายเป็นหัวข้อหลัก หลังจากการวิจัย Phase I ได้สิ้นสุดลง พร้อมกับการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานบางส่วนออกในรูปของจุลสาร (จุลสารความมั่นคงศึกษา) ก็ได้มีแนวคิดที่จะขยายโครงการวิจัยด้านความมั่นคงให้ครอบคลุมการศึกษาด้านความมั่นคงในรูปแบบอื่น ๆ ด้วย อันจะเป็นจุดที่นำไปสู่การจัดตั้ง Think Tank ด้านความมั่นคงให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ผลจากการนี้ จึงนำไปสู่การจัดตั้ง “โครงการความมั่นคงศึกษา” ขึ้นโดยได้จัดแบ่งงานของโครงการออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่

1) การวิจัย (Research) เป็นโครงการวิจัยระยะสั้น ที่เน้นถึงปัญหาความมั่นคงใหม่ในประเทศไทยต้องเผชิญในอนาคต โดยในเบื้องต้นจะเน้นในเรื่องของการก่อการร้าย

2) การเสวนาทางวิชาการ (Forum) โครงการเสวนาด้านความมั่นคง (Security Forum) เป็นเวทีของการแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างนักวิจัยและผู้ปฏิบัติในประเด็นปัญหาความมั่นคงที่เป็นหัวข้อสำคัญสำหรับประเทศไทย

3) เอกสารวิชาการ (Monograph) จุลสารความมั่นคงศึกษา เป็นการรวบรวมผลการศึกษารายการวิจัย (ข้อ 1) หรือจากการเสวนา (ข้อ 2) ออกสู่สาธารณะ เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านความมั่นคงให้แก่ทั้งผู้มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย ผู้ปฏิบัติ และสังคมโดยรวม

โครงการทั้งหมดนี้ ได้รับความสนับสนุนด้านงบประมาณจาก สกว. และมี รศ. ดร. สุรชาติ บำรุงสุข เป็นหัวหน้าโครงการ

จุดสารความมั่นคงศึกษา

พฤศจิกายน 2550 ฉบับที่ 30

รัฐกับมุสลิมในอินโดนีเซีย
The State and Muslims in Indonesia

สุภาศัพท์พรณ ตั้งตรงไพโรจน์
เขียน

สุรชาติ บำรุงสุข
บรรณาธิการ

โครงการความมั่นคงศึกษา
ด้วยความสนับสนุนจาก
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

จุดสารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 30

รู้จักกับมุสลิมในอินโดนีเซีย

ผู้เขียน สุภาศัพรรณ ตั้งตรงไพโรจน์

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง พฤศจิกายน 2550

จำนวนพิมพ์ 1,000 เล่ม

การพิมพ์ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

เจ้าของ โครงการความมั่นคงศึกษา

ตู้ ปณ. 2030 ปณฝ. จุฬาลงกรณ์

กรุงเทพฯ 10332

E-mail : newsecproject@yahoo.com

โทรศัพท์และโทรสาร 0-2218-7264

บรรณาธิการ รศ. ดร. สุรชาติ บำรุงสุข

ผู้ช่วยบรรณาธิการ นาง ธนา ชศตระกูล

ประจำกองบรรณาธิการ นางสาว พรรณิศา ศรีหิรัญ

ที่ปรึกษา พลโท วุฒินันท์ สีลายุทธ

พลเรือตรี อมรเทพ ณ บางช้าง

พลตรี ภราดร พัฒนถาบุตร

พิมพ์ที่ บริษัท สแควร์ ปรีนซ์ 93 จำกัด

59,59/1,59/2 ซ.ปทุมวดี 30 ถ.สุขุมวิท 101

แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพฯ 10260

โทร. 0-2743-8045-9 แฟกซ์. 0-2332-5058

สารบัญ

Contents

รัฐกับมุสลิมในอินโดนีเซีย

The State and Muslims in Indonesia

คำนำ	0
Preface	
บทนำ	2
Introduction	
มุสลิมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: ความเปลี่ยนแปลงและความท้าทาย	
Muslims in Southeast Asia : Changes and Challenges	
รศ. ดร. สุรชาติ บำรุงสุข	
Assoc. Prof. Surachart Bumrungsuk	
รัฐกับสังคมมุสลิมในอินโดนีเซีย	5
The State and Muslims in Indonesia	
สุภาภรณ์ ตั้งตรงไพโรจน์	
Supaphun Tungtrongpairoj	

คำนำ

หลังจากชุดวิจัยแรกของโครงการความมั่นคงศึกษาในเรื่องของการก่อการร้ายได้สิ้นสุดลงก็ได้มีการพูดคุยกันในหมู่นักวิจัยว่าอะไรคือประเด็นปัญหาสำคัญของการวิจัยที่เป็นผลพวงจากการดำเนินการในช่วงแรกที่พวกเราควรจะศึกษากันกว่าต่อ

ประเด็นสำคัญที่พวกเรามองเห็นร่วมกันว่าน่าจะเป็นหัวข้อของการวิจัยในช่วงที่สองของโครงการฯ ได้แก่ การบริหารจัดการของรัฐในความสัมพันธ์กับสังคมมุสลิมภายในประเทศของตน หรือในอีกด้านหนึ่งของปัญหาก็คือ รัฐดำเนินการในปัญหาความขัดแย้งกับสังคมมุสลิมภายในของตนอย่างไร

ในการประชุมเพื่อกำหนดหัวข้อการวิจัยนั้น เราได้คัดเลือกตัวแบบจาก 2 ภูมิภาคคือ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และตะวันออกกลาง โดยได้เลือกเอา 4 ประเทศเป็นกรณีศึกษา ได้แก่ ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ซาอุดีอาระเบีย และอิหร่าน

ดังจะเห็นได้ว่า ประเทศทั้ง 4 มีปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐกับสังคมมุสลิมดำรงอยู่ในลักษณะที่อาจจะแตกต่างกันออกไปตามเงื่อนไขทางการเมืองและสภาพแวดล้อมอื่นๆ แม้มัน 3 กรณีคือ อินโดนีเซีย ซาอุดีอาระเบีย และอิหร่าน จะเป็นประเทศที่มีรัฐบาลเป็นมุสลิมเองก็ตาม

ประเด็นปัญหาเช่นนี้ ทำให้โครงการฯ ให้ความสนใจถึงสภาพปัญหาและวิธีการที่รัฐบาลในแต่ละประเทศดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว แม้มันกรณีของฟิลิปปินส์จะมีรัฐบาลที่เป็นชาวคริสต์ซึ่งแตกต่างออกไปจากคุณลักษณะของรัฐบาลใน 3 กรณีศึกษาข้างต้นก็ตาม

การค้นคว้าวิจัยในประเด็นปัญหาเช่นนี้ก็เพื่ออย่างน้อยเป็นการแสวงหา “บทเรียน” และสร้างเป็นข้อพิจารณาสำหรับสังคมไทย ซึ่งในวันนี้ต้องเผชิญกับปัญหาการก่อความไม่สงบที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศ อันเป็นพื้นที่สำคัญที่เป็นที่อยู่อาศัยของประชากรที่เป็นชาวมุสลิม

ดังนั้นโครงการฯ จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลการศึกษาในระยะที่ 2 ของการวิจัยนี้ จะมีส่วนช่วยให้เกิดข้อคิดในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ดังกล่าวได้บ้างไม่มากก็น้อย อันจะทำให้มีส่วนช่วยโดยตรงต่อการช่วยรักษาชีวิตของผู้คนทุกฝ่าย ตลอดจนรวมถึงข้าราชการของรัฐได้บ้าง และที่สำคัญก็คือ หากเราสามารถแก้ไข

ปัญหาความขัดแย้งครั้งนี้ได้สำเร็จจริง ก็อาจจะก่อให้เกิดผลอย่างสำคัญระหว่าง ศาสนิกต่างความเชื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขในอนาคต มิฉะนั้นแล้ว สังคมไทยอาจจะกลายเป็น “หั่วข้อข้าว” โดยเป็นหนึ่งในพื้นที่ของความขัดแย้งในโลก ร่วมสมัย ที่มีศาสนาเป็นแรงขับเคลื่อนได้ไม่ยากนัก

สำหรับการนำเสนอในจุลสารเล่มนี้ โครงการฯ จะเริ่มจากการวิจัยของ คุณสุภาภักดิ์พรรณ ตั้งตรงไพโรจน์ ที่จะศึกษาจากกรณีของอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นหนึ่งใน สังคมมุสลิมที่สำคัญของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และของโลกด้วยอย่างน้อยที่สุด ก็หวังว่าการศึกษาปัญหาในกรณีของอินโดนีเซียจะช่วยให้เราสามารถเทียบเคียงกับ ปรัชญาการณที่เกิดขึ้นในบ้านเราได้ด้วย

โครงการความมั่นคงศึกษา

พฤศจิกายน 2550

มุสลิมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: ความเปลี่ยนแปลงและความท้าทาย

สุรชาติ บำรุงสุข

“มุสลิมในใจกลางของโลกอิสลามมีบางสิ่งบางอย่าง
ที่ต้องเรียนรู้จากพี่น้องของเขาในโลกตะวันออก”

Roger Hardy

ผู้สื่อข่าว BBC

นอกเหนือจากตะวันออกกลางแล้ว เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นอีกภูมิภาคหนึ่ง
ที่มีประชากรชาวมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งการอยู่ร่วมกันของศาสนิกชนต่าง
ความเชื่อเช่นนี้ดำรงอยู่ในประวัติศาสตร์เป็นระยะเวลาอันยาวนานจนกระทั่งผู้คนในภูมิภาคที่อาศัย
อยู่ร่วมกันก็มิได้รู้สึกถึงความแตกต่างเช่นที่วันนี้แต่อย่างใด

ในขณะที่เดียวกันในช่วงที่ผ่านมา จะเห็นได้ถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจของ
ประเทศต่างๆในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และประเทศที่มีประชากรมุสลิมอาศัยอยู่เป็นหลัก
ไม่ว่าจะเป็นมาเลเซีย อินโดนีเซีย หรือบรูไนก็ตาม ก็ก้าวเข้าสู่ความเป็น “รัฐสมัยใหม่”
ในด้านต่างๆ จนทำให้มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า ชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคนี้ สามารถอยู่
ร่วมกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการขยายตัวของระบบทุนนิยมได้อย่างดี หรือ
ในอีกด้านหนึ่งก็คือ คนมุสลิมในภูมิภาคนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นปฏิปักษ์กับ “ความเป็นสมัย
ใหม่” (Modernization) และความเป็นทุนนิยมอย่างสุดโต่ง

แต่ข้อสังเกตของการมองโลกในแง่ดีเช่นนี้ก็ถูกท้าทายจากความเป็นไปของ
การเมืองโลก ดังจะเห็นได้จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้แก่

1. กระแสสุดโต่งกับการเมืองโลกหลัง 9/11

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากจากการก่อการร้ายที่เกิดขึ้น
กับสหรัฐอเมริกาในวันที่ 11 กันยายน 2001 แต่ผลสำคัญจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นก็คือ
ความไม่ไว้วางใจและความหวาดระแวงระหว่างโลกตะวันตกและโลกมุสลิมและความรู้สึกเช่นนี้
ก็ขยายตัวไปสู่ภูมิภาคต่างๆของโลกด้วย จนก่อให้เกิดความกังวลระหว่างผู้คนต่าง
ความเชื่อทางศาสนาว่า การอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างศาสนิกต่างความเชื่อนั้น จะยัง

กองตำรวจอยู่ต่อไปได้หรือไม่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อภูมิภาคนี้ต้องเผชิญกับ“กระแสของลัทธิสุดโต่ง” ในการใช้ความรุนแรงเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวและกระแสเช่นนี้จะก่อให้เกิดความขัดแย้งภายในสังคมในภูมิภาคมากน้อยเพียงใด อีกทั้งสัญญาณที่ชัดเจนของการเดินทางถึงของกระแสเช่นนี้ก็คือ การระเบิดในพม่าที่พม่าหลายในเดือนตุลาคม 2002 หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การส่งสัญญาณว่า เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่ใช่ภูมิภาคที่ปลอดภัยจากความรุนแรงทั้งทางการเมืองและศาสนาอีกต่อไปแล้ว!

2. ความสัมพันธ์กับโลกตะวันตก

ส่วนหนึ่งของผู้คนในภูมิภาคนี้ยังคงมีความรู้สึกฝังใจอยู่กับบทบาทของ “เจ้าอาณานิคมตะวันตก” ที่เข้ามาเอาर्डเอาเปรียบ แม้ยุคล่าอาณานิคมจะจบลงไปแล้ว แต่ความรู้สึกต่อต้านตะวันตกยังดำรงอยู่ลึก ๆ ในใจของผู้คนเป็นจำนวนมากในภูมิภาคและความรู้สึกเช่นนี้ถูกทับซ้อนเข้ากับความเปลี่ยนแปลงของโลกร่วมสมัยที่เห็นถึงแนวโน้มของการต่อสู้ระหว่างตะวันตกกับมุสลิมในเวทีโลก ก็ยิ่งทำให้คนเหล่านี้หันไปหาฝ่ายต่อต้านตะวันตกมากขึ้นโดยมีสหรัฐอเมริกาเป็นเป้าหมายหลัก

แม้ในช่วงที่ผ่านมาอย่างในกรณีของอินโดนีเซีย สหรัฐอเมริกาพยายามจะแสดงบทบาท “นักบุญ” ด้วยการให้ความช่วยเหลืออินโดนีเซีย เมื่อประสบกับปัญหาแผ่นดินไหวและปัญหาซีนามิ แต่ความช่วยเหลือเหล่านี้ก็ใช้ว่าจะเปลี่ยนทัศนคติของคนให้รู้สึก “ชอบ” อเมริกาได้มากขึ้นแต่อย่างใด เพราะในท้ายที่สุดแล้ว ไม่ใช่เรื่องของการแลกเปลี่ยนความช่วยเหลือจากต่างประเทศกับความรู้สึกสนับสนุนอเมริกัน

อีกทั้งยิ่งเมื่อกระแสสุดโต่งของกลุ่มต่อต้านตะวันตกทวีความรุนแรงมากขึ้นในเวทีโลก ก็ยิ่งส่งผลให้กระแสเช่นนี้ไหลเข้าสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้นด้วย

ถ้าเป็นเช่นนั้นแล้วรัฐและสังคมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะเตรียมตัวรับมือกับความเปลี่ยนแปลงเช่นที่กล่าวมาแล้วนี้ได้อย่างไร.....

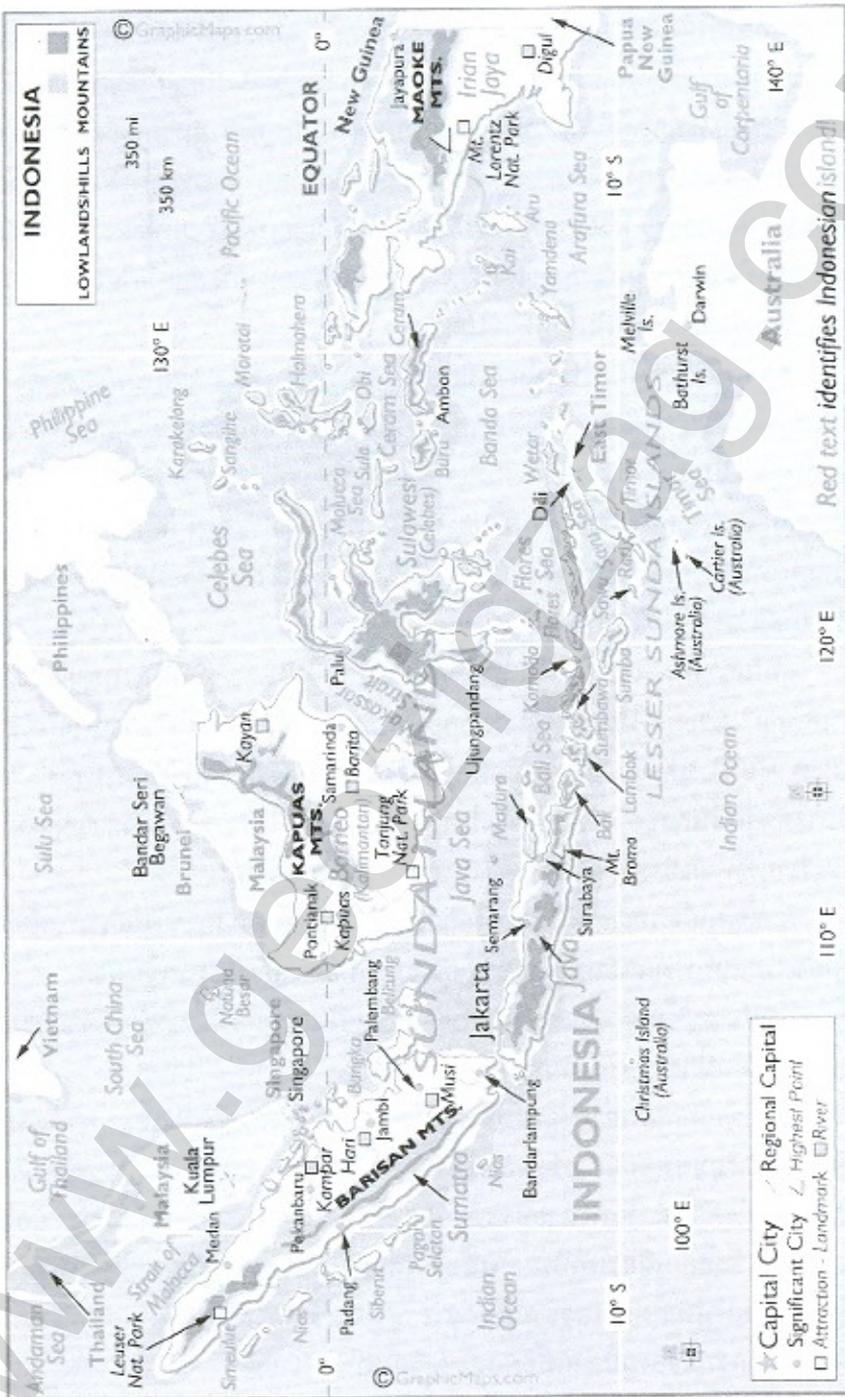
ในขณะที่เดียวกันคำถามเช่นนี้ก็ใช้เกิดกับเพียงระดับรัฐเท่านั้น หากแต่ยังเป็นโจทย์สำคัญให้ชุมชนจะต้องเร่งตอบให้ได้ด้วย เพราะแม้ประเทศในภูมิภาคนี้จะมีศักยภาพมาก แต่ก็มีความท้าทายมากด้วยเช่นกัน อันทำให้หลายคนกังวลว่า ข้อสังเกตที่ว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็น “หม้อไฟใหญ่” ของการผสมผสานทางศาสนาและวัฒนธรรม จนทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างศาสนิกชนต่างความเชื่อ นั้น จะยังเป็นปรากฏการณ์ของภูมิภาคนี้อีกต่อไปหรือไม่!

INDONESIA

LOWLANDS/HILLS MOUNTAINS

GraphicMaps.com

350 mi
350 km

GraphicMaps.com

★ Capital City / Regional Capital

● Significant City / Highest Point

□ Attraction - Landmark

▣ River

110° E

120° E

10° S

140° E

Red text identifies Indonesian islands!

รัฐกับสังคมมุสลิมในอินโดนีเซีย

สุภาภรณ์ ตั้งตรงไพโรจน์

กล่าวนำ

การศึกษาความเคลื่อนไหวของกลุ่มขบวนการมุสลิมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นมีความน่าสนใจ โดยเฉพาะในอินโดนีเซียซึ่งถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีการเคลื่อนไหวของขบวนการมุสลิมที่สำคัญและมีความหลากหลาย เนื่องจากอินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีคนมุสลิมมากที่สุดในโลก ทั้งยังมีความหลากหลายทางด้านประชากรศาสตร์ และวัฒนธรรมค่อนข้างสูง แม้ว่ามุสลิมจะเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ แต่กลุ่มมุสลิมมิได้มีความเป็นเอกภาพ เนื่องจากวิถีปฏิบัติอันแตกต่างกันและมีมุมมองที่ขัดแย้งกันเองเกี่ยวกับแนวคำสอนของศาสนาอิสลาม การเคลื่อนไหวของกลุ่มหรือขบวนการมุสลิมจึงเป็นปัญหาที่ละเอียดอ่อนประมาทมากต่ออินโดนีเซีย

ขบวนการต่อต้านรัฐของมุสลิมในอินโดนีเซียเริ่มขึ้นตั้งแต่อินโดนีเซียได้รับเอกราชจากดัตช์ในปี ค.ศ. 1945 ซึ่งเกิดจากสาเหตุที่แตกต่างกันออกไป แต่สาเหตุที่สำคัญอันส่งผลให้เกิดผลลัพธ์และผลกระทบทางการเมืองและสังคมตลอดมาจนถึงปัจจุบันมี 2 ประการ ประการแรกคือ การประกาศก่อตั้งสาธารณรัฐอินโดนีเซียให้เป็นรัฐทางโลก (secular state) ไม่ใช่รัฐอิสลาม (Islamic state) ของประธานาธิบดีคนแรกคือซูการ์โน (ค.ศ. 1945-1965) ผลลัพธ์หรือผลผลิตที่เกิดขึ้นจากเหตุดังกล่าวมีด้วยกันหลายกลุ่ม ที่สำคัญได้แก่ ขบวนการนะห์ดาตุล อุลามะ (Nahdlatul Ulama-NU) และกลุ่มญามาอะห์ อิสลามียะห์หรือเจไอ (Jamaah Islamiyah-JI) องค์การก่อการร้ายมุสลิมที่มีบทบาทมากที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งภายหลังได้หันมาต่อต้านตะวันตกด้วย

สาเหตุประการที่สองที่ทำให้เกิดการต่อต้านรัฐคือการเข้าครอบครองดินแดนที่ไม่ใช่ของตนของรัฐบาลจากการดาหลังจากได้รับเอกราช อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากระบบอาณานิคมในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้ส่งผลให้เกิดสำนึกในการปกครองตนเอง

ก่อให้เกิดขบวนการเรียกร้องเอกราชและแบ่งแยกดินแดนที่สำคัญคือ ขบวนการอาเจะห์เสรีหรือ GAM (Gerakan Aceh Merdeka) ในจังหวัดอาเจะห์

ปัญหาการกำหนดเอกลักษณ์ที่แท้จริงให้ศาสนาอิสลามที่มีผู้นับถือทั่วประเทศมากกว่าร้อยละ 90 รวมไปถึงการจัดการและการดำเนินนโยบายต่อกลุ่มมุสลิมที่ต่อต้านรัฐนั้น เป็นปัญหาที่ท้าทายรัฐบาลจาการ์ตามาดลอดนับตั้งแต่ประกาศเอกราชเป็นต้นมา ทั้งนี้ เป็นที่น่าสนใจว่ากลุ่มหรือขบวนการต่อต้านรัฐเหล่านี้มีบทบาทอย่างไรในสังคมและการเมืองอินโดนีเซีย ที่สำคัญคือแล้วรัฐมีการจัดการต่อปัญหานี้อย่างไรจึงสามารถประคับประคองชาติมาได้จนถึงทุกวันนี้ภายใต้ต้นนโยบายหลักของชาติที่ว่า “Bhineka Tunggal Ika” หรือเอกภาพในความหลากหลาย (Unity in Diversity)

ขบวนการต่อต้านรัฐของกนมุสลิม

ขบวนการต่อต้านรัฐของกนมุสลิมในอินโดนีเซียมาจากสาเหตุหลัก ๆ 2 ประการคือ อิสลามนิยมและสำนึกในการปกครองตนเอง ขบวนการที่มีแรงบันดาลใจจากศาสนาอิสลามได้แก่ ขบวนการนะห์ดาตุล อุลามะ และขบวนการญามาอะห์ อิสลามิยะห์หรือเจโอ ส่วนขบวนการที่เกิดจากสำนึกในการปกครองตนเองคือ ขบวนการอาเจะห์เสรี ในจังหวัดอาเจะห์

1. ขบวนการนะห์ดาตุล อุลามะ (Nahdlatul Ulama-NU)

ขบวนการนะห์ดาตุล อุลามะ เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันภายในหมู่เพื่อนและเครือข่ายของกยาฮี¹ หัวอนุรักษ์ที่ไม่พอใจการขยายแนวคิดปฏิรูปสังคมมุสลิมแบบสมัยใหม่ของขบวนการมุฮัมมัดติยะฮ์ (Muhammadiyah)² และต้องการรักษาแนวทางการปฏิบัติแบบดั้งเดิมด้านศาสนา ผู้นำกลุ่มกยาฮีหัวอนุรักษ์ที่มีบทบาทในการก่อตั้งขบวนการนะห์ดาตุล อุลามะ ได้แก่ กยาฮี ฮัจญี มุฮัมมัด ฮาซิม ฮัจจาารี (K. H. Muhammad Hasjim Asj ari) กยาฮี ฮัจญี อับดุล วะฮาบ ฮัสบุลลอฮ์ (K.H. Abdul Wahab Hasbullah) กยาฮี ฮัจญี บิซริ แชนซุรี (K.H.Bisri Syansuri) และ กยาฮี ฮัจญี ริศฮวัน (K.H. Ridhwan)

จุดประสงค์การก่อตั้งองค์กรนหะดีดาตุล อุลามะฮะฮ์เป็น 2 ระยะ ในช่วงแรกคือระยะเริ่มต้น มีจุดประสงค์สำคัญสองประการได้แก่³ (1) เพื่อสกัดกั้นข้อดกลงที่มีขึ้นจากการประชุมคอลลีเฟฮ์⁴ เพราะเชื่อว่าข้อดกลงดังกล่าวอยู่ภายใต้การครอบงำจากพวกปฏิรูป (2) เพื่อรักษาขนบธรรมเนียมปฏิบัติทางศาสนาอิสลามในชาวให้ดำรงอยู่ต่อไป

จุดประสงค์ทั้งสองประการเกิดขึ้นท่ามกลางความไม่พอใจกรแพร่หลาย กระแสความคิดจากพวกนักปฏิรูปศาสนาอิสลาม แต่หลังจากก่อตั้งได้หนึ่งปี องค์กรนหะดีดาตุล อุลามะฮะฮ์เริ่มมีความมั่นคงขึ้น ในค.ศ. 1927 เป้าหมายและทิศทางการองค์กรมีความเด่นชัดขึ้นในฐานะผู้ศรัทธาตามสำนักคิดชาวฟีอี⁵ และเพื่อขยายและพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรให้เข้าถึงประชาชนทุกระดับ จุดประสงค์ของขบวนการในช่วงนี้ได้แสดงให้เห็นถึงจุดยืนทางแนวคิดของมุสลิมกลุ่มอนุรักษนิยมขนบธรรมเนียม นอกเหนือจากความไม่พอใจกลุ่มมุสลิมหัวทันสมัยในช่วงแรกเพิ่มขึ้นมา 5 ประการดังนี้⁶

1) เพื่อให้องค์กรได้รับความเลื่อมใสจากมุสลิมทั่วยุโรปในฐานะสำนักคิดหนึ่งที่มีประชาชนยอมรับปฏิบัติตามอันมีความสอดคล้องกับการนับถือศาสนาอิสลาม และสร้างผลประโยชน์อันดีต่อตัวสมาชิก

2) ประการที่สอง เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหมู่ผู้รู้ทางศาสนาในสำนักคิดทั้งหลาย

3) ประการที่สาม เพื่อดูแลการใช้หนังสือต่างๆ ที่ใช้สอน และเผยแพร่การตีความศาสนาอิสลามของสำนักคิดอื่นๆ เนื่องจากมีการกระจายตัวจากสำนักคิดต่างๆเพิ่มมากขึ้น

4) เพื่อให้การช่วยเหลือมีขีด ศถานที่เมัสการในชุมชน โรงเรียนสอนศาสนา สถานดูแลเด็กกำพร้า และคนยากจน

5) เพื่อพัฒนาการศึกษาทางศาสนาอิสลามของเหล่าสมาชิกอันเป็นจุดประสงค์สำคัญขององค์กร

การรับสมาชิกขององค์กรนหะดีดาตุล อุลามะฮะฮ์ มีกฎเกณฑ์สำคัญ 2 ประการ

คือ ต้องเป็นมุสลิมผู้ยึดมั่นต่อแนวทางสำนักคิดทางกฎหมายอันเดียวกันคือมุสลิม
นิกายซุนหนี่ เชื่อตามสำนักคิดชาฟีอี และกฎข้อที่สองห้ามมิให้สมาชิกปฏิบัติตาม
ความเชื่ออันขัดแย้งกับแนวทางขององค์กร ภายในองค์กร มีสมาชิก 2 กลุ่มใหญ่ คือ
สมาชิกกลุ่มผู้รู้ทางศาสนา (กยาอีและอูลามา) และกลุ่มสมาชิกที่มีใช้ผู้รู้ทางศาสนา
เหตุผลการแบ่งสมาชิกออกเป็นสองกลุ่มเพื่อต้องการแยกหน้าที่ของสมาชิกให้ชัดเจน
กลุ่มผู้รู้ทางศาสนาคือกลุ่มบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถในการร่วมอภิปรายปัญหาทาง
ศาสนา และการประชุมหารือในปัญหาต่างๆ ส่วนสมาชิกทั่วไปมิใช่ผู้รู้ทางศาสนามี
สิทธิ์ออกเสียงแสดงความคิดเห็นตามประเด็นปัญหาอันไม่เกี่ยวข้องกันเรื่องทางศาสนา
การตัดสินใจในประเด็นปัญหาต่างๆ ขึ้นอยู่กับเสียงสนับสนุนของสมาชิก

บทบาททางด้านการเมืองของขบวนการนัศดาลูตุล อูลามาแบ่งได้เป็น 2
ระยะคือระหว่าง ค.ศ. 1927-1949 และบทบาทในยุคเอกราชระหว่าง ค.ศ. 1950-
1973 ในระยะแรกนั้นเป็นการดำเนินบทบาทภายใต้ระบอบอาณานิคมดัตช์และญี่ปุ่น ซึ่ง
มีทั้งกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการเมือง แต่การเคลื่อนไหวในช่วงนี้มีลักษณะของ
การต่อต้านเจ้าอาณานิคมและยังเป็นพลังสำคัญในการต่อสู้เพื่อเอกราชร่วมกับกลุ่มชาติ
นิยมอื่นๆ ซึ่งรวมทั้งกลุ่มที่กลายมาเป็นผู้นำสาธารณรัฐอินโดนีเซียหลังได้รับ
เอกราชแล้ว ส่วนบทบาทการต่อต้านรัฐนั้นเพิ่งมาเริ่มหลังจากนั้น ดังนั้น ในงานวิจัย
นี้จะนำเสนอเฉพาะบทบาทในยุคเอกราชเป็นต้นไป

ภายหลังจากได้รับเอกราชอย่างเป็นทางการจากดัตช์ในเดือนธันวาคม ค.ศ.
1949 แล้วกลุ่มผู้นำของสาธารณรัฐอินโดนีเซียที่กุมอำนาจทางการเมืองปกครองอินโดนีเซีย
ในขณะนั้น ต้องประสบกับการหาทางแก้ไขปัญหาความดกต่ำทางเศรษฐกิจ ความ
ขัดแย้งทางการเมืองของกลุ่มการเมืองต่างๆ และความไม่มั่นคงทางการเมือง กลุ่มผู้นำ
ต้องหาแนวทางร่วมเพื่อเป็นแนวทางการปกครองของสาธารณรัฐใหม่ กลุ่มผู้นำ
ชาตินิยมหลายท่านผู้ชื่นชมกับแนวทางประชาธิปไตยตามแบบการปกครองใน
ประเทศตะวันตก และอยากเห็นประเทศอินโดนีเซียมีรัฐบาลชนพื้นเมืองปกครอง
ประเทศด้วยระบอบประชาธิปไตย ได้เสนอให้มีการใช้แนวทางการปกครองตาม
ระบอบประชาธิปไตยในสาธารณรัฐอินโดนีเซียขึ้นครั้งแรก โดยมีซูการ์โนดำรงตำแหน่ง

ประธานาธิบดีประมุขของประเทศ

สภาพการสูญเสียผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจทั้งด้านเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบมาตั้งแต่ยุคสงครามญี่ปุ่นมาถึงการปฏิวัติผู้เอกราช ส่งผลให้ชาวต้องประสบปัญหาการผลิตอาหารไม่เพียงพอเลี้ยงดูประชากร ขณะที่อัตราการเพิ่มของจำนวนประชากรและการกระจุกตัวของประชาชนในเขตเมืองมีสูงขึ้น รวมทั้งปัญหาเงินเฟ้อ ประชาชนตั้งความหวังว่ารัฐบาลใหม่ภายใต้การปกครองแบบประชาธิปไตยจะสามารถแก้ไขปัญหาค่าครองชีพให้หมดไปได้ เพราะมีสัญญาณที่ดีทางการเมือง คือการเปิดกว้างการแสดงออกทางการเมืองอย่างเสรี ทำให้นักการเมืองฝ่ายพลเรือนได้หันมาจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นมากมายหลายพรรคในจากรัดำเช่น พรรคสังคมนิยมอินโดนีเซีย (Partai Socialis Indonesia) นำโดยชูตัน ซาหิรี พรรคกรรมาชน (Partai Murba Proletarian) พรรคสังคมนิยมผู้ขึ้นชนแนวทางคอมมิวนิสต์ พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย (Partai Kommunist Indonesia) ภายใต้การนำของไอดิต (Aidit) ส่วนกลุ่มผู้นับถือศาสนาคริสต์ได้รวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นมา 3 พรรคเพื่อต่อสู้กับกลุ่มมุสลิมได้แก่ พรรคโปรเตสแตนต์ (Partai Protestant) พรรคคริสเตียนอินโดนีเซีย (Partai Kristen Indonesia : Parkindo) พรรคคาทอลิก (Partai Katholik)¹ ส่วนฝ่ายมุสลิมนั้นพรรคมีศัสนียังคงเป็นพรรคที่สามารถรวมองค์กรต่างๆ ของกลุ่มมุสลิมที่มีพื้นฐานแนวความคิดที่แตกต่างและขัดแย้งเข้าไว้ด้วยกันได้ ซึ่งรวมถึงองค์กรนะห์ดาตุล อุลามะด้วย

กลุ่มนะห์ดาตุล อุลามะ ได้เริ่มอุทิศตัวเข้ามาทำงานด้านการเมืองร่วมกับพรรคมีศัสนียังตั้งแต่ ค.ศ. 1948 ทั้งที่มีพื้นฐานความคิดทางศาสนาที่แตกต่างและขัดแย้งกันอย่างสุดโต่งระหว่างนักการศึกษาหัวก้าวหน้ากับนักการศึกษาแนวจารีต แต่จำเป็นต้องยุติความขัดแย้งกันเอาไว้ชั่วคราวและหันมาปรองดองกันเพื่อจุดประสงค์ร่วมในการต่อสู้ทางการเมืองเพื่ออิสรภาพจากการตกเป็นอาณานิคม เมื่อการต่อสู้กับอาณานิคมดัดซ์สิ้นสุดลง ประเทศชาติมีความมั่นคงและการเปิดกว้างทางแนวคิดในยุคเสรีนิยมประชาธิปไตยได้กระตุ้นให้เกิดบรรยากาศแห่งการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระระหว่างมุสลิมกลุ่มต่างๆ ภายในพรรคมีศัสนียังมากขึ้น ส่งผลให้บรรยากาศความ

ขัดแย้งทางความคิดระหว่างมุสลิมหัวก้าวหน้าสมาชิกของขบวนการมุฮัมมัดดิยะฮ์เดิมกับกลุ่มมุสลิมมุสลิมหัวอนุรักษ์ของนะห์ดาตุล อุลามะ ได้หวนกลับมาอีกครั้ง ความขัดแย้งดังกล่าวมีส่วนทำให้มุสลิมนะห์ดาตุล อุลามะ แยกตัวออกจากพรรคัมสฺยุมิ อันที่จริงในช่วงระยะเวลา 8 ปีที่อยู่ร่วมกันภายในพรรคัมสฺยุมิมุสลิมสองกลุ่มนี้ต่างก็พยายามช่วงชิงอำนาจความเป็นผู้นำภายในพรรคัมสฺยุมิอยู่แล้ว นัยยะของความขัดแย้งแฝงอยู่ในความคิดของสมาชิกทั้งสองกลุ่มอยู่ตลอดเวลาแต่ไม่แตกหักออกจากกันเพราะเงื่อนไขความร่วมมือทางการเมืองร่วมกัน

เหตุผลการแยกตัวออกมาตั้งพรรคการเมืองนะห์ดาตุล อุลามะ ของกลุ่มมุสลิมหัวอนุรักษ์ใน ค.ศ. 1952 กลุ่มผู้นำองค์กรได้ชี้แจงถึงเหตุผลสำคัญ 3 ประการได้แก่

(1) กลุ่มมุสลิมหัวก้าวหน้าต้องการลดอำนาจของนะห์ดาตุล อุลามะ โดยจากการประชุมพรรคัมสฺยุมิครั้งที่ 4 ได้มีมติออกมาให้เปลี่ยนแปลงสภาพของสภาที่ปรึกษา (Majlis Syuro) จากเดิมที่เคยมีอำนาจเต็มในการกำหนดนโยบายของพรรคัมสฺยุมิให้ทำหน้าที่เพียงแค่ที่ปรึกษาของพรรคเท่านั้น สภานี้มีสมาชิกของนะห์ดาตุล อุลามะ กุมอำนาจอยู่ ฉะนั้นนโยบายดังกล่าวมีขึ้นเพื่อต้องการลดบทบาทและอำนาจของนะห์ดาตุล อุลามะ ในการออกมติและการออกกฎระเบียบเพื่อกำหนดแนวทางของพรรคทุกเรื่อง”

(2) บรรดาผู้นำนะห์ดาตุล อุลามะ มีความรู้สึกตลอดเวลาว่าพวกเขาถูกมองด้วยความรู้สึกเหยียดหยามจากบรรดานักการเมืองผู้จบการศึกษาจากยุโรปและอเมริกาที่ไม่ใช่สมาชิกนะห์ดาตุล อุลามะ ในมุสฺยุมิความรู้สึกไม่พอใจกันระหว่างสมาชิกหัวก้าวหน้ากับกลุ่มผู้นำศาสนาของนะห์ดาตุล อุลามะ แสดงออกอย่างชัดเจนในการประชุมคณะรัฐมนตรีในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1952 พวกเขาได้รับการเหยียดหยามจากคณะรัฐมนตรียกเว้นรัฐมนตรีกระทรวงการศาสนาเพราะเป็นคนของนะห์ดาตุล อุลามะ กลุ่มรัฐมนตรีดูหมิ่นการทำหน้าที่ปกป้องขนบธรรมเนียมของมุสลิมในชนบทและมองว่าสมาชิกของนะห์ดาตุล อุลามะ ไม่มีความเหมาะสมจะมาเป็นผู้นำพรรคการเมือง พวกเขาเหมาะสมกับการเป็นผู้นำโรงเรียนสอนศาสนา และอิหม่ามประจำมัสยิดมากกว่า”

(3) เกิดจากปัญหาความผิดพลาดในการทำงานของรัฐมนตรีกระทรวงการศาสนาอาซิด ฮาซิมซึ่งดำรงตำแหน่งมาตั้งแต่ ค.ศ. 1949 ร่วมกับรัฐบาลถึง 4 สมัย ก่อนที่นะห์ดาตุล อุลามะจะประกาศถอนตัวออกจากการเป็นสมาชิกของพรรคมีสญูมิตลอดเวลาที่ทำงานในกระทรวงการศาสนาเขาได้รับการนับถือจากชาวมุสลิมชาวอย่างมาก แต่การทำงานร่วมกับคณะรัฐมนตรีชุดที่ 5 วาฮิด ฮาซิมต้องประสบปัญหาการสูญเสียอำนาจในการบริหารให้กับกลุ่มรัฐมนตรีหัวก้าวหน้า และมีปัญหาขัดข้องในการจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่มุสลิมอินโดนีเซียที่จะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ใน ค.ศ. 1951 ทำให้มุสลิมหลายพันคนไม่สามารถเดินทางไปยังกะฮ์ได้ ในฐานะรัฐมนตรีเขาต้องรับผิดชอบต่อความผิดพลาดที่เกิดขึ้น ความผิดพลาดดังกล่าวทำให้มุสลิมลดความเชื่อถือในตัววาฮิด ฮาซิมลง และได้รับกระแสการต่อต้านในสภา บรรยากาศความตึงเครียดที่เกิดขึ้นนี้ส่งผลให้ วาฮิด ฮาซิม และสมาชิกนะห์ดาตุล อุลามะตัดสินใจลาออกจากรัฐมนตรี และหันไปตั้งพรรคการเมืองตามแนวทางการคิดของนะห์ดาตุล อุลามะ¹¹

เป้าหมายทางการเมืองของนะห์ดาตุล อุลามะ คือ ต้องการให้รัฐชาติวางอยู่บนพื้นฐานของอิสลาม รัฐต้องสร้างหลักประกันเพื่อปกป้องสิทธิพื้นฐานในความเป็นมนุษย์ ให้อิสรภาพในการยอมรับนับถือศาสนาและอิสรภาพในการแสดงความคิดเห็น แต่การแสดงความคิดเห็นนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของการไม่ทำร้ายผู้อื่นให้ได้รับความเสียหาย เป้าหมายทางการเมืองของนะห์ดาตุล อุลามะ ยังวางอยู่บนแนวคิดเรื่องความสงบ การประนีประนอม ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การแก้ปัญหา และการปรับตัว มองว่าการมีความสัมพันธ์กับกลุ่มคนทุกกลุ่มอย่างยาวนานไม่สร้างอันตรายแก่อิสลาม นะห์ดาตุลอุลามะได้ชี้ให้เห็นถึงความสามารถของพวกเขาต่อการมีส่วนร่วมในการสร้างแนวทางของหลักปัญญาศีลและกฎบัตรชาการ์ดำอันเป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดทิศทางของรัฐธรรมนูญฉบับปี 1945 เพื่อให้รัฐบาลคำนึงถึงความสำคัญของมุสลิม โดยเฉพาะเรื่องหลักความเชื่อพระเจ้า อันเกิดจากความใส่ใจของนะห์ดาตุล อุลามะ วาฮิด ฮาซิมได้กล่าวถึงเป้าหมายสำคัญของนะห์ดาตุล อุลามะในเดือนกันยายน ค.ศ. 1953 ว่าเป้าหมายสำคัญของพรรคนะห์ดาตุล อุลามะ

ถือการยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนอิสลามในอินโดนีเซียให้ดีที่สุด¹¹

ภายใต้การเป็นผู้นำคณะรัฐบาลของประธานาธิบดีซูการ์โน พรรคนะห์ดาตุล อุลามะ มีความสำคัญกับประธานาธิบดีในฐานะตัวแทนของชุมชนมุสลิมอินโดนีเซีย ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วนะห์ดาตุล อุลามะเป็นตัวแทนสำคัญของกลุ่มมุสลิมในชวากตาง ชาวตะวันออกและกาลิมันตันบางส่วนเท่านั้น นะห์ดาตุล อุลามะพยายามสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกทั้งจากฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายทหาร และได้รับความไว้วางใจจากประธานาธิบดีมากกว่าพรรคมัศยุมิ เพราะการให้ความสนับสนุนการกบฏระหว่าง ค.ศ. 1957-1960 ของพรรคมัศยุมิ

การกบฏของขบวนการดารุลอิสลามเพื่อแยกตัวสร้างรัฐอิสลามจากอินโดนีเซีย เกิดขึ้นมาจากการสนับสนุนของกลุ่มมุสลิมสมัยใหม่และความรู้สึกต่อต้านชาวชวา จากประชาชนหมู่เกาะรอบนอก เพราะพวกเขา รู้สึกว่าการปกครองที่มีศูนย์กลางอยู่ในชวากตายเป็นการสร้างความสำเร็จให้กับชวาเพียงแห่งเดียวไม่ยุติธรรมกับประชาชนที่อยู่นอกเกาะชวา ประธานาธิบดีซูการ์โนให้ความไว้วางใจนะห์ดาตุล อุลามะมากกว่ามัศยุมิ เพราะนะห์ดาตุล อุลามะมีความเป็นผู้นำที่เปิดกว้าง และมีแนวคิดต่อต้านกลุ่มกบฏมากกว่ามัศยุมิที่ทำตัวเสมือนทรยศต่ออินโดนีเซีย¹² อย่างไรก็ตาม ภายใต้การปกครองแบบประชาธิปไตยนำวิถึระหว่าง ค.ศ. 1959-1965 แม้นะห์ดาตุล อุลามะจะมีความยึดอัดใจกับอุดมการณ์การเมืองนาซาคอม¹³ และการหันมาใช้รัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1945 แต่ผู้นำของนะห์ดาตุล อุลามะ ยังคงอดทนไม่วิจารณ์การทำงานของประธานาธิบดีซูการ์โนอย่างรุนแรง กลับพยายามผูกความสัมพันธ์อันดีกับประธานาธิบดีเอาไว้ เพราะว่าประธานาธิบดีมีอำนาจสูงสุดต่อการดำรงอยู่ทางการเมืองของพรรค ทั้งนี้ มีเหตุการณ์การขับพรรคการเมืองออกจากการบริหารงานร่วมกับรัฐบาลเป็นตัวอย่างให้เห็นอยู่บ่อยครั้ง เนื่องจากพรรคการเมืองเหล่านั้นวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของประธานาธิบดี และมีส่วนร่วมในการปลุกกระแสต่อต้านประธานาธิบดี นะห์ดาตุล อุลามะต้องทำตัวลู่ตามลม เพราะพวกเขาปรารถนาจะบรรลุเป้าหมายการรักษาเอกสิทธิ์ความเป็นผู้นำในกระทรวงการศาสนาให้คงอยู่ต่อไป เหตุผลสำคัญของการพยายามรักษาอิทธิพลของนะห์ดาตุล อุลามะใน

กระทรวงการศาสนา เนื่องจากการดำเนินงานในกระทรวงนี้ครอบคลุมและเกี่ยวข้องกับมุสลิมโดยตรง การรักษาอำนาจในกระทรวงนี้ให้คงอยู่จะทำให้การดำเนินงานของนะห์ดาตุล อุลามา มีความสะดวกเอื้อต่อหลักการของพรรค

นะห์ดาตุล อุลามา สามารถแสดงบทบาทหรือเข้ามามีอำนาจต่อรองทางการเมืองค่อนข้างสูง เนื่องจากได้รับแรงสนับสนุนจากความศรัทธาของมุสลิมที่เชื่อถือและยกย่องแนวคำสั่งสอนของบรรดาผู้นำศาสนาหัวอนุรักษ์นิยมของขบวนการนะห์ดาตุล อุลามา ฐานเสียงสนับสนุนนะห์ดาตุล อุลามาอยู่ในกลุ่มมุสลิมที่อาศัยอยู่ตามชนบทบริเวณชวาตะวันออกและชวากลาง มุสลิมในเขตดังกล่าวมีรากฐานทางวัฒนธรรมความเชื่อดั้งเดิมมาตั้งแต่ก่อนที่ศาสนาอิสลามจะเข้ามายังดินแดนแห่งนี้ ส่วนใหญ่แล้วนับถือศาสนาอิสลามแบบผสมปะปนกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นมุสลิมเขตนี้จึงให้การยอมรับสนับสนุนนะห์ดาตุล อุลามาได้ง่ายกว่าขบวนการมุสลิมอื่นๆในชวา

การแสดงบทบาทด้านการเมืองของนะห์ดาตุล อุลามาในฐานะพรรคการเมืองนั้น มีลักษณะความสัมพันธ์อยู่ 2 ระดับคือ ระดับล่างและระดับบน ในระดับล่างเป็นความสัมพันธ์ภายในระหว่างสมาชิกของนะห์ดาตุล อุลามา คือกลุ่มผู้รู้ทางศาสนาและกลุ่มมุสลิมทั่วไปตามท้องถิ่นต่างๆ ส่วนความสัมพันธ์ในระดับบนเป็นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้รู้ทางศาสนา ผู้นำระดับสูงขององค์กรกับกลุ่มผู้รู้ทางศาสนาหรือผู้นำในพรรคการเมืองอื่นๆ นะห์ดาตุล อุลามาเป็นกลุ่มการเมืองที่มีอำนาจการต่อรองกับกลุ่มอื่นๆ อยู่สูง และมีความสำคัญอยู่ในระดับแนวหน้านำกลุ่มการเมืองอื่นๆ ส่วนหนึ่งเพราะนะห์ดาตุล อุลามา แสดงบทบาทชัดเจนในฐานะของการเป็นตัวแทนมุสลิมชาวชวา ทั้งยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาและดูแลกิจการด้านศาสนาอิสลาม นอกจากนี้ เมื่อนะห์ดาตุล อุลามาได้เข้าเป็นพรรคร่วมรัฐบาลมักจะเข้ามาดูแลกิจการภายในกระทรวงการศาสนาอยู่เสมอ

2. ขบวนการญามาอะห์ อิสลามียะห์ (Jamaah Islamiyah-JI)

ในช่วง 5 ปีแรกหลังจากได้รับเอกราช สถาปการเมืองและสังคมอินโดนีเซียในสมัยประธานาธิบดีซูการ์โนเต็มไปด้วยความวุ่นวายของการแย่งชิงอำนาจระหว่างพรรคการเมืองกับกองทัพ และระหว่างกองทัพกับประธานาธิบดี ส่วนศาสนาอิสลามซึ่งมีบทบาทในสังคมอินโดนีเซียมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 13 และได้ฝังรากลึกลงไป ในชุมชนทั่วไปอย่างมั่นคง แม้ว่าจะถูกควบคุมอย่างหนักจากคัตซ์ซึ่งเป็นเจ้าอาณานิคมอยู่ตลอดคริสต์ศตวรรษที่ 19 รวมทั้งยังเป็นปัจจัยร่วมที่สำคัญที่ทำให้เกิดพลังขับเคลื่อนในสังคมจนกระทั่งก่อตัวเป็นรัฐอินโดนีเซียขึ้นมา นั่น กลับไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล ที่สำคัญยิ่งกว่านั้นคือ การที่ฝ่ายชาตินิยมสามารถผลักดันให้หลักปรัชญา "เป็นหลักการของรัฐ แทนที่จะใช้หลักการแห่งรัฐอิสลาม จุดนี้เองที่ทำให้เกิดขบวนการสร้างรัฐอิสลามโดยมีการโคซูวีริโจ (Kartosuwirjo) คนชาวมุสลิมที่มีบทบาทสำคัญในกลุ่มมัสยุมิเป็นผู้นำ การโคซูวีริโจแสดงออกอย่างเปิดเผยว่าไม่ยอมรับรัฐปรัชญาของผู้นำชาตินิยมอย่างซูการ์โนและไม่สืบทอด ฮัตตา (Mohammad Hatta) รองประธานาธิบดี ดังนั้น เขาจึงได้ประกาศสถาปนารัฐอิสลามแห่งอินโดนีเซียขึ้นมาเมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1948 โดยมีกฎหมายอิสลามหรือ "Shariah" เป็นรากฐานแห่งรัฐธรรมนูญ และปลุกกระดบคนมุสลิมให้ทำสงครามเพื่อศาสนา (Jihad) ตลอดช่วงทศวรรษ 1950

การโคซูวีริโจนั้นในภายหลังได้รับการติดต่อจากพันโทกาฮาร์ มุซัคการ์ (Kahar Muzakkar) ผู้นำทหารขณะนั้น ให้ร่วมมือกันดำเนินการเคลื่อนไหวเพื่อก่อขบวนการใหญ่ในชื่อว่า "ขบวนการดารุลอิสลาม" (The Darul Islam Movement) ซึ่งนับวันได้เติบโตขึ้นเรื่อยๆ ในบริเวณชวาตะวันตก ให้ไปร่วมต่อสู้ที่ซูลาเวสีและจังหวัดอาเจะห์ ต่อมาค.ศ. 1962 ขบวนการดารุลอิสลามแห่งแรกในชวาตะวันตกของการโคซูวีริโจถูกรัฐบาลปราบปรามลงได้ ตัวการโคซูวีริโจถูกจับและประหารชีวิตภายหลัง ส่วนขบวนการดารุลอิสลามที่อื่นๆ ก็ถูกปราบปรามเช่นกัน ส่งผลให้สมาชิกต้องกระจัดกระจายกันหลบหนีเข้าป่าและกลายเป็นขบวนการใต้ดินในที่สุดอย่างไรก็ดี แม้ว่าวัตถุประสงค์ของขบวนการดารุลอิสลามที่จะก่อตั้งรัฐอิสลามใน

อินโดนีเซียไม่สำเร็จ แต่มันได้กลายเป็นแรงกระตุ้นที่ยิ่งใหญ่แก่เหล่ามุสลิมรุ่นต่อๆ มา คนเหล่านี้มีเป้าหมายอันสูงสุดร่วมกันว่าต้องสร้างรัฐอิสลามโดยมี “Shariah” เป็นรัฐธรรมนูญของรัฐให้จงได้ โดยแนวทางการต่อสู้ของขบวนการได้กลายเป็นแรงบันดาลใจที่ยิ่งใหญ่แก่เหล่ามุสลิมที่ยึดหลักศาสนาอย่างเคร่งครัดในสมัยประธานาธิบดีซูฮาร์โต ในการต่อสู้กับอำนาจรัฐที่ปฏิเสธการใช้กฎหมายอิสลามปกครองประเทศและยังบังคับให้อีกกรต่าง ๆ และพรรคการเมืองทุกพรรคซึ่งรวมถึงพรรคอิสลามและคริสต์ต้องยอมรับหลักปรัชญาที่เป็นอุดมการณ์ขององค์กรซึ่งสร้างความไม่พอใจให้กับมุสลิมกลุ่มนี้อย่างมากส่งผลให้มีการริเริ่มขบวนการดาร์อัลอิสลามอีกครั้ง จนกระทั่งเกิดเป็นขบวนการ JI ขึ้นมา โดยมีผู้ก่อตั้ง 2 คนคือ अबดุลเลาะห์ ซุงการ์ (Abdullah Sungkar) และอาบู บาการ์ บาอาซีย์ (Abu Bakar Ba'asyir)

ขบวนการ JI มีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการคือ

1) เพื่อสถาปนารัฐอิสลามอันประกอบด้วยมาเลเซีย อินโดนีเซีย ทางตอนใต้ของฟิลิปปินส์ (มินดาเนา) และอาจขยายไปถึงสิงคโปร์ บรูไน และทางตอนใต้ของประเทศไทย และ

2) ต้องการมีส่วนร่วมในอุดมการณ์ต่อต้านตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา และประเทศพันธมิตร และร่วมทำสงครามศาสนาซึ่งนำโดยกลุ่มก่อการร้ายอัลกออิดะห์ (Al-Qa'ida)

จากวัตถุประสงค์ที่ครอบคลุมเกือบทั่วภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ส่งผลให้ JI มีพื้นที่ปฏิบัติการค่อนข้างกว้างขวาง โดยแบ่งออกเป็น 4 พื้นที่ (mantiqis) ได้แก่

พื้นที่ 1 (Mantiqi I) ครอบคลุมมาเลเซีย (ยกเว้นซาราวักและซาบাহ) สิงคโปร์ ไทย และกัมพูชา ภารกิจหลักคือ จัดหาทุนสำหรับการปฏิบัติการก่อการร้าย

พื้นที่ 2 (Mantiqi II) ครอบคลุมอินโดนีเซีย ยกเว้นซูลาเวสีและกาลิมันตัน ใช้เป็นพื้นที่ปฏิบัติการก่อการร้าย

พื้นที่ 3 (Mantiqi III) ครอบคลุมบอร์เนียว ซาราวัก ซาบাহ / กาลิมันตัน และซูลาเวสี / ฟิลิปปินส์ตอนใต้ เป็นพื้นที่สำหรับฝึกฝนยุทธวิธี

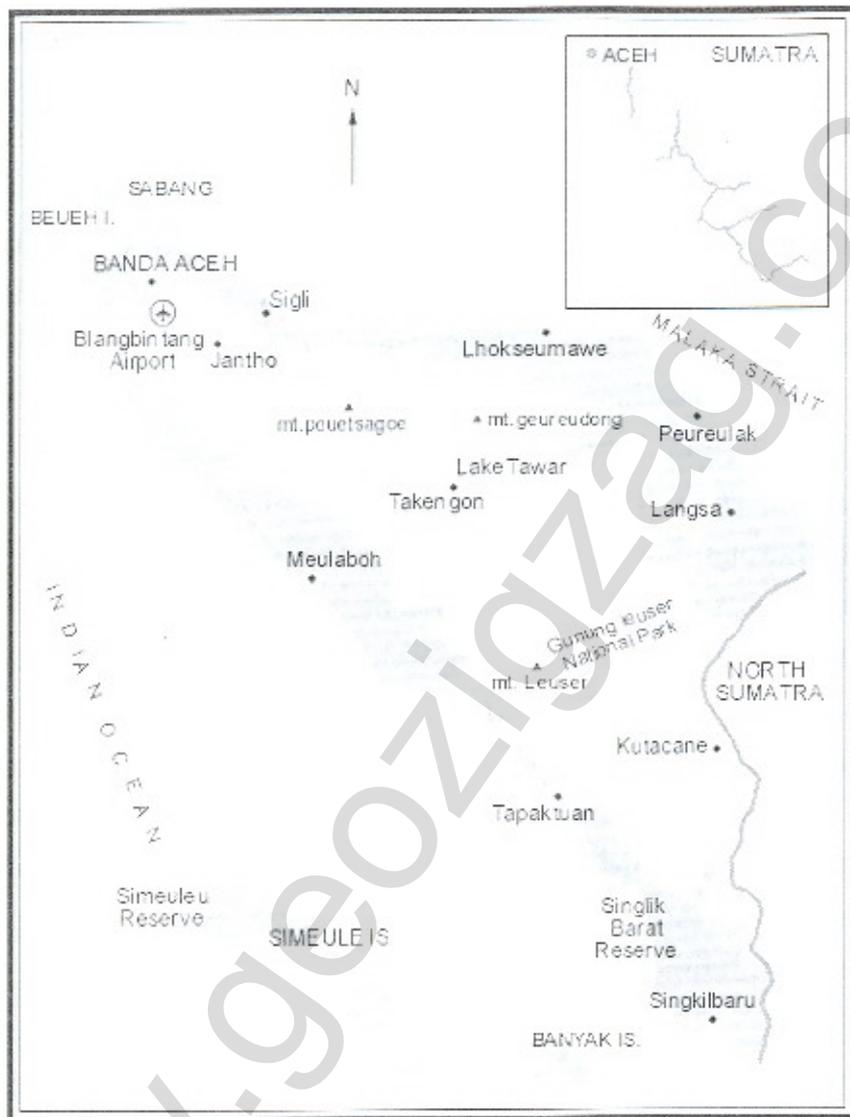
พื้นที่ 4 (Mantiqi IV) ครอบคลุมออสเตรเลีย และอิเรียน จาซา ยังไม่แน่ชัดว่าใช้ทำอะไร แต่เชื่อกันว่าน่าจะคอยจัดหาทุนเหมือนพื้นที่ 1 หรือไม่เช่นนั้นใช้เป็นที่หลบซ่อน แวะพัก และเป็นที่วางแผนก่อการร้ายของอัลกออิดะห์

ทั้ง Sungkar และ Ba'asyir สร้างเครือข่ายขบวนการด้วยการจัดตั้งสมาคมนักเรียนเก่าอัลมุคมิน (Al-Mukmin)¹² ผู้ที่จบออกไปแล้วได้ถือเอาสมาคมนี้เป็นศูนย์รวมจิตใจเพื่อรัฐอิสลาม แม้ว่านักเรียนเก่าในสมาคมจะมีอาชีพที่แตกต่างกัน แต่ทุกคนจะมีความเห็นตรงกันอยู่เรื่องหนึ่ง นั่นคือการต่อต้านระบอบการปกครองของประธานาธิบดีซูฮาร์โต และมีเป้าหมายร่วมกันในการสร้างชุมชนมุสลิมอย่างแท้จริง ต่อมา Sungkar และ Ba'asyir ได้ตัดสินใจนำอุดมการณ์ในการสร้างชุมชนศาสนาเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการดาร์อุลอิสลามแห่งเมืองไซโล จังหวัดชวากลางเมื่อค.ศ. 1976 การเข้าร่วมกับขบวนการดาร์อุลอิสลามนี้ทำให้ทั้งสองมีโอกาสติดต่อกับสมาชิกกลุ่มซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นทหารปลดประจำการทั้งสิ้นและนั่นก็เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ Sungkar และ Ba'asyir เริ่มซึมซับว่า การใช้ความรุนแรงก็เป็นประโยชน์ต่อการสร้างรัฐอิสลามไม่น้อย ดังนั้น ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1977 Sungkar และ Ba'asyir จึงได้ก่อตั้งองค์กรชื่อว่า Jamaah Mujahidin Anshorullah (JMA) ขึ้น องค์กรนี้หลายคนเชื่อว่าเป็นองค์กรแรกเริ่มก่อนจะพัฒนามาเป็นองค์กรก่อการร้าย Jamaah Islamiyah หรือ JI อย่างในปัจจุบัน เมื่อถึงตรงนี้ ทั้ง Sungkar และ Ba'asyir ได้ยอมรับหลักการใช้ความรุนแรงอย่างจริงจัง ทั้งสองได้มีส่วนเกี่ยวข้องและสนับสนุนกิจกรรมที่ใช้ความรุนแรงของขบวนการใต้ดินที่ประสงค์จะสร้างรัฐอิสลามเช่นกันคือขบวนการ Komando Jihad หลายๆ กิจกรรมมีส่วนคล้ายคลึงกับปฏิบัติการของ JI ในขณะนี้ อาทิ การวางระเบิดในท่ากลับ โบสถ์และโรงพยาบาล

Sungkar และ Ba'asyir เกี่ยวข้องอยู่ใน Komando Jihad ได้ไม่นานก็ถูกจับได้ใน ค.ศ. 1978 ด้วยข้อหามีส่วนเกี่ยวข้องกับขบวนการดังกล่าว รับโทษจำคุก 9 ปี แต่ได้รับการปล่อยตัวก่อนกำหนดใน ค.ศ. 1982 สองปีต่อมาทั้งสองมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่ Tanjung Priok ซึ่งกองกำลังรักษาความมั่นคงได้ทำการสังหารคนมุสลิมจำนวน 100 คน คราวนี้ถูกตั้งข้อหาบ่อนทำลายความมั่นคงของชาติซึ่ง

จะต้องได้รับโทษอย่างรุนแรง แต่ Sungkar และ Ba'asyir พร้อมผู้ติดตามจำนวนหนึ่งหลบหนีไปมาเลเซียได้ใน ค.ศ. 1985 ในช่วงต้น ทั้งหมดไปอาศัยอยู่กับผู้นำศาสนาท่านหนึ่งที่เมืองกัวลาปิลlah (Kuala Pilah) ทางตะวันออกเฉียงใต้ของกัวลาลัมเปอร์ไป 250 กิโลเมตร ขณะหลบหนีอยู่ในมาเลเซียทั้ง Sungkar และ Ba'asyir ต่างก็ใช้นามแฝงทั้งคู่ Sungkar ใช้ชื่อ Abdul Halim และ Ba'asyir ใช้ชื่อ Abdus Samad¹⁶

หลายปีต่อมาทั้งสองใช้กิจกรรมทางศาสนาเป็นช่องทางให้เกิดการสนับสนุนทางการเงินจากผู้ที่ศรัทธาต่อการสอนศาสนาของพวกเขา ในขณะที่เดียวกันเครือข่ายชุมชนอิสลามได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ค.ศ. 1992 Sungkar และ Ba'asyir ก่อตั้งโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามหรือปอเนาะชื่อ Luqmanul Hakiem ขึ้นที่เมืองอูลูติราม (Ulu Tiram) ทางใต้สุดของรัฐยะโฮร์ (State of Johore) ประเทศมาเลเซีย โดยมีรูปแบบและวิธีการเรียนการสอนเหมือนกับที่โรงเรียนปอเนาะอัลมุคมินในโซโลทุกประการ นอกจากนี้ Ba'asyir ยังได้ก่อตั้งชุมชนมุสลิมในมาเลเซียและเรียกชื่อชุมชนนี้ว่า "As-Sunnah" การกระทำครั้งนี้ของ Ba'asyir ถือได้ว่าเป็นการสร้างเครือข่ายชุมชนมุสลิมนอกอินโดนีเซียเป็นครั้งแรก และได้ขยายไปยังสิงคโปร์ในเวลาต่อมา จนกระทั่งฝั่งรากลึกอยู่ทั้งในมาเลเซียและสิงคโปร์ในที่สุด หนึ่งในระหว่างที่อยู่ในมาเลเซียนี้เองที่อุดมการณ์สร้างชุมชนอิสลามได้วิวัฒนาการเป็นการทำสงครามศักดิ์สิทธิ์เพื่อก่อตั้งรัฐอิสลามที่เรียกกันว่า "Global Salafi Jihad" และในช่วงค.ศ. 1993-1994 ก็ถือเป็นจุดเริ่มต้นของปฏิบัติการของ JI อย่างเป็นทางการมาจนถึงปัจจุบันในที่สุด

3. ขบวนการอาเจะห์เสรี (Gerakan Aceh Merdeka : GAM)

อาเจะห์ตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือสุดของเกาะสุมาตราประเทศอินโดนีเซีย มีฐานะเป็นเขตการปกครองพิเศษ (Special Territory) และเป็นจังหวัดในอินโดนีเซีย ที่กฎหมายอิสลามที่เรียกว่า Shariah ยังคงได้รับการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดอยู่ อาเจะห์

มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ในอดีตอาเจะห์เป็นรัฐอิสระเก่าแก่ และมีอำนาจอิทธิพลเป็นของตนเอง ซึ่งนานาชาติให้การยอมรับ

อาเจะห์เริ่มได้รับอิทธิพลจากศาสนาอิสลามนับตั้งแต่ศตวรรษที่ 8 เมื่อศาสนาอิสลามแพร่เข้ามาโดยพ่อค้าเดินเรือและนักสอนศาสนา รัฐต่างๆ บริเวณสุมาตราเหนือได้เปลี่ยนเป็นรัฐมุสลิม รวมถึงรัฐอาเจะห์ซึ่งได้สถาปนาการปกครองแบบสุลต่านขึ้นที่เมืองบันดา อาเจะห์ (Banda Ache-เมืองหลวงปัจจุบัน) และได้พัฒนาเศรษฐกิจการเดินเรือจนกลายเป็นศูนย์กลางการค้าระหว่างประเทศและเป็นท่าเรือนานาชาติที่สำคัญ บรรดาพ่อค้าจากจีน มลายา ชาวดีอาระเบีย และอินเดีย ต่างก็แวะเวียนมาจอดเรือทำการค้าบริเวณท่าเรือของอาเจะห์

ในเวลาเดียวกัน รัฐอาเจะห์ก็พัฒนาศาสนาอิสลามจนกลายเป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมและศาสนาอิสลามที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในสุมาตราและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ระหว่างศตวรรษที่ 16 อำนาจและความรุ่งเรืองของรัฐอาเจะห์เริ่มสั่นคลอนราวศตวรรษที่ 17-18 เมื่อลัทธิจักรวรรดินิยมตะวันตกแผ่ขยายเข้ามาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แม้ว่าสุลต่านแห่งรัฐอาเจะห์จะเคยต่อต้านอำนาจของโปรตุเกสในมะละกาได้สำเร็จ แต่รัฐอาเจะห์เองก็ต้องถูกคุกคามจากดัตช์เป็นครั้งแรกใน ค.ศ. 1873 และสามารถรบชนะมหาอำนาจอย่างดัตช์ได้อย่างเด็ดขาด จากนั้น ดัตช์ก็พยายามรุกรานอาเจะห์อีกหลายครั้ง ทั้งสองฝ่ายสู้รบกันเรื่อยมาจนเวลาเกือบศตวรรษ จนเรียกกันว่า “สงครามร้อยปี”

อนึ่ง อาเจะห์ไม่เคยยอมจำนนและไม่เคยเซ็นสัญญาสงบศึก แม้ว่าใน ค.ศ. 1903 สุลต่านรัฐอาเจะห์จะประกาศยอมจำนนต่อดัตช์อย่างเป็นทางการ แต่ชาวอาเจะห์ก็ดำเนินการสู้รบแบบกองโจรมาตลอด โดยที่ดัตช์ไม่สามารถเอาชนะและยึดครองได้อย่างเด็ดขาดแม้สักครั้งเดียว จนในที่สุด เมื่อประเทศดัตช์ถูกเยอรมนียึดครองได้ในสงครามโลกครั้งที่สอง ชาวอาเจะห์ก็ขับไล่ดัตช์ออกไปได้สำเร็จในปี ค.ศ. 1942

อย่างไรก็ดี ชาวอาเจะห์ได้พักเพียงช่วงสั้น ๆ เท่านั้น เพราะหลังจากดัตช์ ญี่ปุ่น ก็เข้ามาแทนที่ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อสงครามสิ้นสุดโดยชัยชนะตกเป็นของ

ฝ่ายพันธมิตร คัดซีโดยการช่วยเหลือจากอังกฤษก็อ้างสิทธิ (ซึ่งคัดซีไม่เคยมี) เหนือรัฐอาเจห์ โดยการเซ็นสัญญาซึ่งไม่มีความชอบธรรมของอชิปโดยแห่งรัฐอาเจห์ให้รัฐบาลชวาในจาการ์ดาของอินโดนีเซียเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 1949 โดยที่ไม่มีการลงคะแนนหยั่งเสียงประชามติหรือปรึกษาหารือกับประชาชนเจ้าของอชิปโดยเลยทั้งนี้ทั้งคัดซีและอังกฤษต่างก็ทำไปเพื่อรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้โดยเฉพาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติให้คงอยู่ต่อไป และในปี ค.ศ. 1959 รัฐบาลชวาก็ประกาศให้อาเจห์เป็นเขตการปกครองพิเศษ (Special Territory) ให้เสรีภาพในการนับถือศาสนา การศึกษา และใช้กฎหมายภายในของตนเอง

ต่อมาเดือนธันวาคม ค.ศ. 1976 อาเจห์ได้รับการประกาศเป็นรัฐอิสระโดยขบวนการแนวหน้าปลดปล่อยอาเจห์แห่งสุมาตรา (Aceh/Sumatra National Liberation Front-ASNLF) หรือที่มักเรียกกันว่า GAM (Gerakan Aceh Merdeka) นำโดย ดร. เต็งกู ฮาซัน เอ็ม ดิ ตีโร (Dr. Tengku Hasan Muhammad di Tiro) ซึ่งส่งผลให้ชาวอาเจห์เกิดความรู้สึกอีกเห็นรักชาติและต้องการต่อสู้เพื่อเอกราช แต่การประกาศนี้ไม่ได้รับการยอมรับจากรัฐบาลกลางในจาการ์ดา แต่กลับส่งทหารเข้าควบคุมและประกาศให้อาเจห์เป็นพื้นที่ปฏิบัติการทางทหารพิเศษ (Military Operations Area-DOM) ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ทั้งสองฝ่ายได้ทำการสู้รบกันจนมีผู้คนบาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมาก

ในคำประกาศเอกราชนั้น ฮาซัน ดิโร กล่าวว่าชาวได้เข้ามาครอบครองอาเจห์ต่อจากเนเธอร์แลนด์ เกิดอาณานิคมชวาทันในอาเจห์และสุมาตรา การเกิดมีสิ่งที่เรียกว่ารัฐอินโดนีเซียนั้นเป็นเรื่องหลอกลวงเพราะจริงๆ แล้วไม่มี “อินโดนีเซีย” ไม่มีอะไรที่เรียกว่า “อินโดนีเซีย” ไม่ว่าจะเป็นชื่อเกาะ ชื่อชาติ ภาษา วัฒนธรรม สังคมอินโดนีเซีย จึงไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับอาเจห์และสุมาตรา” นอกจากนี้ ชาว/ผู้นำชาวดำกอบโกยประโยชน์จากอาเจห์และสุมาตราตลอดเวลา 30 ปีที่ผ่านมาคือตั้งแต่ปี 1946 ขบวนการเรียกร้องเอกราชของชาวอาเจห์ได้รับความสนับสนุนเป็นอย่างดีจากประชาชนในเขตกิ่งอำเภอติโร อำเภอปีตี แหล่งก่อเกิดขบวนการ และมีการดำเนินการต่อต้านรัฐบาลอยู่ในเขตอาเจห์ใหญ่ อาเจห์กลาง ปีตี อาเจห์เหนือ และ

อาเจห์ตะวันออก ส่วนการปฏิบัติการทางทหารมีมากอยู่ในเขตสามอำเภอหลังคือปีดี อาเจห์เหนือ และอาเจห์ตะวันออก ทางฝ่ายรัฐบาลสาธารณรัฐอินโดนีเซียในยุคระเบียบใหม่ของประธานาธิบดีซูฮาร์โตใช้กำลังทหารปราบปราม โดยมีจุดหมายจับตัวผู้นำของขบวนการ ทำให้ยาซัน ตโรต้องหลบออกไปต่างประเทศในปี 1979 และทำการจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นขึ้น หนึ่งขบวนการเรียกร้องเอกราชของชาวอาเจห์ดูเหมือนจะถูกทำลายลงในปี 1982 เนื่องจากผู้นำถูกฆ่าบ้าง หนีไปต่างประเทศบ้าง หรือถูกจับกุมบ้าง การจับกุมและไต่สวนความผิดดำเนินไปจนถึงปี 1984 มีความเห็นกันว่า การที่ขบวนการเรียกร้องเอกราชของชาวอาเจห์ช่วงแรกล้มเหลวเพราะไม่มีผู้นำทางศาสนาหนุนหลัง ประชาชนจึงไม่ได้สนับสนุนแม้จะสามารถชักธงของขบวนการฯ แสดงตนได้บ่อยครั้ง และแม้แต่ในเขตอาเจห์ใหญ่หรือเขตนครหลวงของอาเจห์ ขบวนการฯ ก็ยังสู้กำลังของฝ่ายรัฐบาลซึ่งใช้กำลังทหารไม่ได้ ทั้งนี้ แม้ขบวนการฯ จะล้มเหลวในช่วงแรก แต่ต่อมาสิ่งที่บรรดาข้าราชการของอาเจห์ที่เรียกว่า “กลุ่มผู้รู้” หรือเทคโนโลยีแครดหรือนักวิชาการหวังจะได้จากยุคระเบียบใหม่เพื่อพัฒนาอาเจห์ให้รุ่งเรืองมีความอยู่ดีกินดีนั้นไม่เกิดขึ้น ยังผลให้เกิดความผิดหวังอันเป็นเชื้อไฟให้ขบวนการเรียกร้องเอกราชของชาวอาเจห์ฟื้นตัวได้ใหม่เป็นครั้งที่สอง¹⁴

ปฏิบัติการของขบวนการเรียกร้องเอกราชของชาวอาเจห์เงียบไปประมาณห้าปีตั้งแต่ค.ศ. 1984 มาปรากฏขึ้นใหม่ในปี 1989 เมื่อมีการใช้กำลังอาวุธโจมตีกำลังทหารและตำรวจทางการเองไม่ได้ให้ความสำคัญกับปฏิบัติการเหล่านี้โดยถือว่าเป็นเรื่องของพวกโจร แต่พอถึงกลางปี 1990 รัฐบาลก็เริ่มประจักษ์ว่า นี่เป็นผลงานของขบวนการเรียกร้องเอกราชของชาวอาเจห์ที่ได้รับความสนับสนุนจากกลุ่มคนหลากหลายในอาเจห์ในเขตอำเภอปีดี อาเจห์เหนือ และอาเจห์ตะวันออก ทางฝ่ายรัฐบาลเชื่อว่าขบวนการฯ มีกำลังคนราว 200 คน ในจำนวนนี้มีผู้ที่ได้รับการฝึกอาวุธมาจากลิเบียด้วย รัฐบาลจึงได้ลงมือปราบปรามจริงจังด้วยการย้ายผู้บัญชาการทหารเขตอาเจห์ออก เอาคนใหม่มาแทนและส่งกำลังเข้ามาเพิ่มเติมราว 8,000 คน ฝ่ายรัฐบาลจึงมีกำลังทหารอยู่ในอาเจห์ถึง 12,000 คนในระยะกลางปี 1990 ความยึดถือของการต่อต้านรัฐบาลของขบวนการฯ และยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นนั้นย่อมมีที่มาที่ไปที่ชัดเจน

สาเหตุหลักของภาวะการฉ่ำเช่นนี้ได้มีการวิเคราะห์กันว่าเป็นผลมาจาก (1) สภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมกับ (2) ปฏิบัติการของฝ่ายทหารที่เลือกใช้ความรุนแรงเป็นหลัก ซึ่งผิดกับการปราบปรามที่ทำกับขบวนการในช่วงแรก ประเด็นเรื่องเศรษฐกิจและสังคมนั้นมืออยู่ว่า ตั้งแต่มีเขตอุตสาหกรรมหนักเกิดขึ้น โดยเฉพาะอุตสาหกรรมแยกก๊าซธรรมชาติเป็นก๊าซเหลว (LNG) และอุตสาหกรรมน้ำมันซึ่งทำรายได้ให้จำนวนมหาศาลแก่รัฐบาลอินโดนีเซีย เช่น ในระยะทศวรรษ 1980 รายได้จากก๊าซและน้ำมันสูงถึง 2,000 - 3,000 ล้านดอลลาร์ต่อปี เป็นแหล่งส่งสินค้าออกใหญ่เป็นที่สามารถจากจังหวัดเรียวและกาลิมันตันตะวันออก รายได้ต่อหัวของชนอาจะห์ต่อผลผลิตภายในประเทศสูงเป็นที่สามในประเทศ สูงกว่ารายได้เฉลี่ยต่อหัวของคนอินโดนีเซียถึงร้อยละ 282 แต่ความมั่งคั่งเหล่านี้กลับมิได้ตกถึงมือคนอาจะห์ การว่าจ้างแรงงานซึ่งมีทำที่ว่าดีในระยะที่ก่อสร้างโรงงานกลับหดหายไป เพราะเขตอุตสาหกรรมเลือกจ้างคนนอกเขตอาจะห์หรือว่าจ้างคนต่างชาติ ปัญหาความยากจนยังคงต่อเนื่อง เพราะว่าแม้กระทั่งปี 1997 ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจหมู่บ้านของอาจะห์ราวร้อยละ 51 ยังเป็นเขตยากจนอยู่ นอกจากนี้ยังมีปัญหาการเวนคืนที่ดินโดยไม่ได้ชดเชยอย่างเป็นธรรม คนที่ต้องย้ายที่อยู่อาศัยใหม่ไม่ได้รับการดูแลในเรื่องสาธารณูปโภค มีปัญหาด้านสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมในเขตใกล้โรงงานอุตสาหกรรม มีปัญหาเกี่ยวกับแรงงานที่โยกย้ายเข้ามาในอาจะห์ที่คนอาจะห์เห็นว่านำเอาเรื่องกามหั้นการดื่มสุรา โสเภณีเข้ามาสู่อาจะห์ ปัญหาที่รัฐบาลไม่ได้ให้เงินอุดหนุนเพื่อพัฒนาอาจะห์ทั้ง ๆ ที่ได้รายได้มหาศาลมาจากอาจะห์ ข้าราชการอาจะห์บางกลุ่ม และพวกปัญญาชนอาจะห์รู้สึกไม่พอใจกับวิธีการดังกล่าวของรัฐบาล นักธุรกิจอาจะห์แม้จะยังมีจำนวนน้อยแต่ก็เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ก็ไม่พอใจทั้งงานรับเหมาก่อสร้างทั้งหลายคนนอกได้ไป หรือได้แก่คนที่มีความสัมพันธ์ทางการเมืองกับข้าราชการระดับสูงหรือกับนายทหารในอาจะห์ เป็นที่เข้าใจกันว่าเพราะความมั่งคั่งของอาจะห์ซึ่งทำรายได้มากมายเข้ารัฐ และผลตอบแทนที่ตกอยู่กับผู้นำรัฐบาลและนายทหาร ทำให้รัฐบาลให้ความสำคัญระมัดระวังกับการป้องกันเขตอุตสาหกรรมอย่างกวัดขันและหนักมือเกินความจำเป็น นอกจากนี้อิทธิพลของทหาร

ยังทำให้เกิดกลุ่มคนมีอิทธิพลรับหน้าที่เป็นผู้บังคับการชั่วคราวนี้ เป็นยามรักษาการณ์ตลอดจนเป็นกลุ่มคนที่รีดไถประชาชน

ในส่วนที่เกี่ยวกับทหารหรือกองทัพนั้น การใช้กำลังปราบฝ่ายกบฏเป็นสิ่งที่รัฐบาลอินโดนีเซียทำอย่างต่อเนื่องไม่ใช่เป็นสิ่งผิดปกติอะไรแม้ในสมัยก่อนหน้าและในสมัยอดีตประธานาธิบดีซูการ์โน แต่ในสมัย “ระเหียบใหม่” นี้การปราบปรามฝ่ายก่อความไม่สงบ/กบฏ มีลักษณะที่แตกต่างออกไปอย่างชัดเจนสองประการ คือ (1) การใช้ความสะพึงกลัวเป็นมาตรการปราบปราม กับ (2) การเอาพลเรือนมาใช้เป็นกำลังพลในรูปของ “ทหารบ้าน” หรือ “ทหารเถื่อน” (militia) กับให้เป็นสายลับในการต่อต้านการก่อการร้าย” ลักษณะทั้งสองประการนี้คือปัญหายุ่งยากที่ “ระเหียบใหม่” สร้างขึ้นในอาเงะห์การที่ขบวนการเรียกร้องเอกราชของชาวอาเงะห์พื้นด้วนขึ้นมาใหม่นี้ ประเมินกันว่าเนื่องมาจากว่าฝ่ายบ้านเมืองไม่ได้ใส่ใจที่จะดูแลปกครองชนบท ทำให้ขบวนการฯสามารถเข้าหาประชาชนและชักจูงประชาชนได้ง่าย ปรากฏว่าแม้แต่เมื่อรัฐบาลประกาศใช้มาตรการเหียบขาดมาตั้งแต่เดือนสิงหาคม 1990 จนถึงเดือนตุลาคมปีเดียวกัน ปฏิบัติการที่ว่าทำได้อยู่แต่ในเขตตัวอำเภอเท่านั้น อนึ่ง ทางฝ่ายทหารเองก็มีความเห็นแตกต่างกัน มีกรณีที่นายทหารผู้กุมกำลังระดับกิ่งอำเภอในอำเภอปิดต้องถูกนำขึ้นศาลทหารเพราะไปเจรจาหยุดยิงกับฝ่ายขบวนการฯ เจ้าหน้าที่ระดับตำบลรู้เห็นเป็นใจกับฝ่ายขบวนการฯก็มี ยังมีผู้ที่เคยร่วมก่อการกบฏในสมัยคาร์ลิสลาม เข้ามาร่วมกับขบวนการฯ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มผู้เห็นอกเห็นใจกับขบวนการฯ แม้จะไม่ได้ช่วยเหลืออย่างเปิดเผยได้แก่ นักการเมือง นักธุรกิจ นักศึกษาคครู/อาจารย์ แม้กระทั่งคนหาเช้ากินค่ำ กำลังของอาเงะห์ในระยะต้นๆ ของช่วงที่สองของขบวนการฯนั้นประมาณว่าราว 250-750 คน ประมาณ 250 คน ได้รับการฝึกอบรมทางทหารจากลิเบีย แต่เชื่อว่าลิเบียไม่ได้ช่วยเหลือด้านอาวุธ หากแต่เชื่อกันว่าอาวุธนั้นได้จากกองทัพอินโดนีเซียเองมากกว่า การโจมตีของฝ่ายขบวนการฯต่อต้านทหารและตำรวจอินโดนีเซีย ส่วนหนึ่งก็เพื่อชิงเอาอาวุธ และเพราะเหตุนี้เองเป็นที่รู้กันว่าขบวนการฯ ขาดแคลนอาวุธ นำไปสู่ข่าวเกี่ยวกับการซื้อหาอาวุธจากมาเลเซียจากไทยอยู่เสมอๆ ตลอดจนเรื่องการปลุกกัญชาเพื่อขายเอาเงินมาซื้อหาอาวุธ

ยุทธโรปกรณ์ และเป็นที่รู้จักกันอยู่ว่ากัญชาของอาเจะห์นั้นนับว่ามีคุณภาพดีที่สุดในโลก คนอาเจะห์ก็เหมือนคนในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ใช้กัญชาปรุงรสอาหารให้อร่อยยิ่งขึ้น ชาวอาเจะห์ก็ปลูกกัญชาเพื่อขายเพราะได้ราคาสูงแม้จะผิดกฎหมาย ทั้งเป็นความจริงว่ากำลังรบของขบวนการฯที่ต้องหลบซ่อนอยู่ในเขตป่าเขา ปลูกกัญชาขายเอาเงินเลี้ยงตัว ชาวบ้านที่ปลูกกัญชาขายเพราะได้ราคาดีกว่ากาแฟซึ่งมีคุณภาพดีเหมือนกันและชาวบ้านเหล่านี้ช่วยเหลือขบวนการฯผู้ที่ศึกษาเรื่องนี้เชื่อว่าขบวนการฯเองไม่ได้ปลูกกัญชาขายเพื่อเอาเงินมาซื้อหาอาวุธทำสงครามก็รู้บาล^{๑๐} ขบวนการฯมี “รัฐบาลพลัดถิ่น” อยู่ที่สวีเดน ส่วนหน่วยบัญชาการสู้รบอยู่ในมาเลเซีย ถ่ายทอดคำสั่งผ่านไปสู่อาเจะห์โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างอาเจะห์กับแหลมมาลายูที่มีมานาน ทั้งยังมีชุมชนคนอาเจะห์ในมาเลเซียราว 10,000 คน นับว่าทั้งมั่งคั่งและมีอิทธิพลเป็นแหล่งเงินทุนให้กับขบวนการฯ^{๑๑}

แม้ “ระเบียบใหม่” จะล้มไปแล้วในปลายพฤษภาคม 1998 แต่หลังจากนั้น 5 ปี คือจนกระทั่งถึงปลายปี 2004 ผู้ติดตามความเป็นไปในอินโดนีเซียตระหนักว่าอาเจะห์เป็นปัญหาใหญ่ของรัฐบาลอินโดนีเซียในปัจจุบัน เป็นปัญหาที่ยังคงดำรงอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งล้วนแต่เป็นปัญหาที่ “ระเบียบใหม่” ทำขึ้นทั้งหมดโดยเฉพาะในเรื่องความรุนแรงและการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวาง เกิดคำถามขึ้นมามีว่าทำไมจึงเป็นไปได้ถึงขนาดนั้น ทำไมขบวนการเอกราชอาเจะห์จึงปราบไม่ได้ การตอบคำถามนี้ต้องทำความเข้าใจในหลายด้านด้วยกัน

สิ่งที่ควรตระหนักเอาไว้แต่ต้นก็คือ การประกาศเอกราชของอาเจะห์นั้นมีทั้งผู้สนับสนุนและไม่สนับสนุน การไม่สนับสนุนก็มีได้หมายความว่าเพราะไม่เห็นด้วยกับการประกาศเอกราช แต่อาจเป็นเพราะว่ามีข้อรังเกียจตัวผู้นำบางคนที่สำคัญของขบวนการเอกราชอาเจะห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวฮาซัน ดิโร เพราะเห็นว่าทำเพื่อตนเองมากกว่าเพื่ออาเจะห์ ในทำนองเดียวกันในกลุ่มผู้สนับสนุนขบวนการนี้ก็เชื่อว่า จะไม่มีความขัดแย้งกันในบางเรื่อง จนนำไปขยายความเป็นทำนองว่า ขบวนการเรียกร้องเอกราชของชาวอาเจะห์นั้นมียุทธศาสตร์สองกลุ่มใหญ่ที่มีความเห็นไม่ลงรอยกันในหลายประเด็น ในขณะที่เดียวกันก็มีความรู้สึกประเภทที่แบ่งรับแบ่งสู้ กล่าวคือ ไม่

อยากเห็นการแยกตัวเป็นเอกเทศเป็นรัฐอิสระจากสาธารณรัฐอินโดนีเซีย แต่ก็ไม่เห็นด้วยกับการใช้มาตรการรุนแรงในการปราบปรามของฝ่ายบ้านเมือง โดยเฉพาะของทหาร ในขณะที่เดียวกัน แม้ในกลุ่มของผู้สนับสนุนการแยกตัวเป็นเอกราชของอาเจห์ ก็ยังมีปัญหาในเรื่องวิธีการว่าจะต้องใช้มาตรการประเภทตาต่อตา ฟันต่อฟันกับฝ่ายบ้านเมืองเสมอไปหรือ การให้ได้มาซึ่งรายละเอียดในเรื่องนี้จึงเป็นเรื่องยากที่จะทำการสรุปความให้ชัดเจน แต่ในที่สุดปัญหาหฺราเรียกร้องเอกราชของชาวอาเจห์ก็จบลงด้วยภัยพิบัติสันามิ

การจัดการของรัฐ

1) กรณีขบวนการนะห์ดาตุล อุลามะ

ความคิดที่แตกต่างกันในการปฏิรูปศาสนาอิสลามนำมาสู่การก่อตั้งขบวนการนะห์ดาตุล อุลามะ อย่างไรก็ตามขบวนการนะห์ดาตุล อุลามะ ไม่ได้เป็นเพียงกระแสการต่อต้านการปฏิรูปศาสนาอิสลามให้ทันสมัยเท่านั้น แต่เป็นขบวนการที่มีอุดมการณ์และหลักคิดทางศาสนาชัดเจน ทั้งยังผสมผสานกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของสังคมชาว นะห์ดาตุล อุลามะ ในฐานะขบวนการทางศาสนาอิสลามจึงมีบทบาทในฐานะของผู้นำชุมชนมุสลิมตั้งแต่เริ่มก่อตั้งขบวนการ การที่ขบวนการนะห์ดาตุล อุลามะ สามารถเผยแพร่อุดมการณ์ความคิดเข้าไปสู่มุสลิมชาวไต้ได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ขบวนการนี้ขยายบทบาทจากการเป็นขบวนการปฏิรูปศาสนาไปสู่บทบาททางการเมืองและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องไปสัมผัสกับการล้มล้างระบอบอาณานิคมดัตช์ และเมื่อได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการปกครองสมัยใหม่หลังประเทศอินโดนีเซียได้รับเอกราช

ภายหลังนายพลซูฮาร์โตทำการปฏิวัติซ้อนล้มล้างอำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์และประธานาธิบดีซูการ์โนลงได้อย่างเด็ดขาดในปี ค.ศ. 1965 บทบาทของขบวนการนะห์ดาตุล อุลามะก็ลดลงอย่างมากเมื่อเทียบกับสมัยของประธานาธิบดีซูการ์โน ประธานาธิบดีซูฮาร์โตและกองทัพเรียกขานการปกครองของตนว่าเป็นยุคแห่ง “ออร์เด บารู” (Orde Baru) หรือ “ระเบียบใหม่” ได้ทำการทลายอิทธิพลของ

ประธานาธิบดีซูฮาร์โต ด้วยการกวาดล้างนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามกับทหาร รวมถึงการลดทอนอำนาจของฝ่ายผู้นำทางศาสนาลงด้วย

รัฐบาลทหารของประธานาธิบดีซูฮาร์โตได้พยายามหามาตรการต่างๆ เพื่อจะลดอำนาจของกลุ่มตัวแทนและพรรคการเมืองให้หมดไป เพื่อให้ฝ่ายทหารมีอิสระเต็มที่ในการบริหารปกครองประเทศ ด้วยการออกพระราชบัญญัติในปี ค.ศ. 1967 ถึง 3 ฉบับ เพื่อเอื้อต่อการกุมอำนาจของฝ่ายทหาร นอกจากนี้ รัฐบาลของประธานาธิบดีซูฮาร์โตเกรงว่า ในอนาคตพวกเขาจะต้องเผชิญกับการแข่งขันจากพรรคการเมืองที่อิงอยู่กับศาสนาอิสลามและหลักการชาตินิยมในอดีต จึงได้นำมาตรการลดบทบาทของพรรคเหล่านี้ด้วยการออกพระราชกฤษฎีกามุ่งมั่นให้พรรคการเมืองต่างๆ ที่อิงอยู่กับหลักการศาสนาอิสลามทั้งหมด และพรรคการเมืองของพวกชาตินิยม และพรรคการเมืองของคริสตศาสนานิกายต่างๆ รวมตัวเข้าด้วยกันให้เหลือเพียงสองพรรคการเมืองในปี ค.ศ. 1973 มีผลให้พรรคหน้าหัดาดุล อุลามะ รวมถึงพรรคทางศาสนาอิสลามอีก 3 พรรค” ถูกรวมเข้าเป็นพรรคการเมืองใหม่ชื่อว่า “พรรคร่วมพัฒนา” (Partai Persatuan Pembangunan : PPP) ส่วนพรรคกลุ่มชาตินิยมและศาสนาคริสต์รวมตัวกันภายใต้ชื่อ “พรรคประชาธิปไตยอินโดนีเซีย” (Partai Demokrasi Indonesia : PDI)

ทั้งนี้ ผลจากพระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ทำให้พรรคหน้าหัดาดุล อุลามะต้องอยู่ในสภาพเช่นเดียวกับที่เผชิญประสบมาในช่วง ค.ศ. 1943-1952 อีกครั้ง บทบาทอำนาจโดยเฉพาะในกระทรวงการศาสนาถูกเปลี่ยนถ่ายไปสู่กลุ่มบุคคลที่รัฐบาลสนับสนุน การกระทำของประธานาธิบดีซูฮาร์โตมีผลทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มมุสลิมอนุรักษ์นิยมลดอำนาจลงไปเรื่อยๆ และท้ายที่สุดในปี ค.ศ. 1984 ขบวนการหน้าหัดาดุล อุลามะได้ประกาศหันหลังให้กับการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง และหันไปดำเนินกิจกรรมด้านสังคมวัฒนธรรมโดยเฉพาะการสอนศาสนาอิสลามให้กับมุสลิมชาวแทน

2) กรณีขบวนการญามอะห์ อิสลามียะห์ (JI)

อินโดนีเซียต้องเผชิญกับการขยายตัวของกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงมากขึ้นภายใต้

หลังการสิ้นสุดยุคซูฮาร์โตใน ค.ศ. 1998 แม้จะมีผู้นำคนใหม่อีกหลายคนและการเมืองเป็นอิสระจากกองทัพมากขึ้น แต่ก็ไม่ได้ช่วยให้สถานการณ์ในประเทศดีขึ้น ทั้งนี้ เพราะความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล ปัญหาความยากจน ภาวะเงินเฟ้อ อัตราการว่างงานในระดับสูงและการทุจริตคอร์รัปชัน ล้วนแล้วแต่เป็นตัวเร่งให้ประชาชนต้องออกมาประท้วงตามท้องถนนอยู่เนือง ๆ ในเวลาเดียวกันกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงที่เคยกระจัดกระจายไปในสมัยซูฮาร์โตก็มีโอกาสกลับมารวมตัวกันอีกครั้ง โดยอาศัยจังหวะที่สถานการณ์บ้านเมืองยังไม่เรียบร้อยประกอบการเปิดกว้างทางการเมืองที่มากขึ้น แต่รัฐบาลกลางกลับอ่อนแอลง กอปรกับความรู้เสถียรภาพทางการเมืองและสังคม อีกทั้งจำนวนประชากรส่วนใหญ่ของประเทศเป็นมุสลิม ดังนั้น เพียง 6 ปีหลังซูฮาร์โตหมดอำนาจจึงได้เกิดกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงที่ยึดแนวทางดั้งเดิมแห่งศาสนาเป็นหลักในการต่อสู้มากมาย อาทิ กลุ่ม Laskar Jihad (LJ) Front Pembela Islam (FPI) Islamic Youth Movement และ Laskar Jundallah เป็นต้น กลุ่มเหล่านี้เกี่ยวข้องกับภารกิจสถานบันแก่งต่าง ๆ ในกรุงจาการ์ตา เช่น บาร์ สถานอาบอบนวด คาราโอเกะและบ่อนการพนัน นอกจากนี้ ยังมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการเดินขบวนประท้วงต่อต้านสหรัฐฯ กรณีบุกรุกอัฟกานิสถานและอิรัก รวมทั้งการสนับสนุนการใช้ความรุนแรงต่อสู้กับคนอื่นใดที่นับถือศาสนาคริสต์ในซูลาเวซีและมาลูกุระหว่างค.ศ. 2000-2002

ปัจจุบัน อินโดนีเซียกลายเป็นแหล่งของกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงข้ามชาติหลายกลุ่ม ที่สำคัญคือเป็นฐานการก่อการร้ายของ JI และกลุ่มแนวร่วมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ระเบิดที่บาหลีเมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 2002 เหตุการณ์ครั้งนี้ แม้รัฐบาลอินโดนีเซียสามารถจับกุมผู้ต้องสงสัยได้หลายคน แต่หลังจากสอบสวนว่าได้กระทำผิดจริง กลับลงโทษด้วยการจำคุกเพียงไม่กี่ปี นอกจากนี้ อินโดนีเซียยังถูกระบุว่าเป็นแหล่งจัดหาสมาชิกเข้า JI ทั้งที่เป็นสมาชิกทั่วไปและที่เป็นระดับผู้นำ

หลังเกิดเหตุการณ์ถล่มตึกเวิลด์เทรดเซ็นเตอร์เมื่อ ค.ศ. 2001 สหรัฐฯ ได้เริ่มทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย และพยายามกดดันรัฐบาลอินโดนีเซียให้เพิ่มบทบาทสนับสนุนอย่างจริงจัง รัฐบาลจาการ์ตานั้นโดนวิจารณ์ทั้งจากในประเทศและนอก

ประเทศว่า ไม่พยายามแก้ไขปัญหากลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงภายในประเทศ เนื่องจากยังมีการโจมตีและทำลายสถานบันเทิงและแหล่งผลประโยชน์ของชาติตะวันตกเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทั่วทั้งประเทศ โดยเฉพาะที่เป็นฝีมือของกลุ่ม Laskar Jihad และ FPI นอกจากนี้ สิ่งที่ทำให้นานาชาติโดยเฉพาะสหรัฐฯไม่พอใจก็คือ การที่รัฐบาลจาการ์ดาไม่ยอมรับว่ามีกลุ่ม JI เคลื่อนไหวอยู่ในประเทศ อย่างไรก็ตาม ทำหน้าที่ได้เปลี่ยนไปหลังการระเบิดดับสองแห่งบนเกาะบาหลีเมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 2002 ผู้นำระดับสูงแม้จะไม่ยอมรับว่ามีกลุ่มก่อการร้ายอยู่ในประเทศแต่ก็ไม่ปฏิเสธอย่างแข็งขันเหมือนแต่ก่อนและยังดำเนินการสืบสวนหาผู้อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์อย่างจริงจัง เนื่องจากมีชาวอินโดนีเซียเสียชีวิตจากเหตุการณ์ครั้งนี้ด้วย หลังจากจับกุมตัวการสำคัญได้ 4 คนรัฐบาลได้ตัดสินประหารชีวิต 3 คน ยกเว้นเพียง Ali Imron คนเดียวในเวลาต่อมายังสามารถจับ Ba'asyir ผู้นำทางจิตวิญญาณของ JI ได้อีกด้วย แต่กรณีนี้ การลงโทษไม่เป็นไปอย่างทีหลายฝ่ายโดยเฉพาะสหรัฐฯและออสเตรเลียคาดหวัง เพราะ Ba'asyir ได้รับโทษจำคุกเพียงไม่กี่ปีด้วยข้อหากระทำการอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ

อย่างไรก็ดีอันที่จริงนั้นมีการเจรจาหรือกันอย่างไม่เป็นทางการระหว่างรัฐบาลอินโดนีเซียและสหรัฐฯตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ถล่มตึกเวิลด์เทรดเซ็นเตอร์แล้ว ทางสหรัฐฯพยายามผลักดันให้อินโดนีเซียแสดงบทบาทและรับผิดชอบในการต่อต้านการก่อการร้ายภายในประเทศให้มากกว่านี้ โดยสหรัฐฯพร้อมจะสนับสนุนทางการเงินอย่างเต็มที่ แต่ทั้งนี้ ไม่ได้หมายความว่า การกดดันรัฐบาลอินโดนีเซียเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรงของกองทัพแห่งชาติหรือ TNI (Tentara Nasional Indonesia) จะถูกลดความสำคัญลงไป ตรงกันข้ามสหรัฐฯกลับแสดงท่าทีที่ชัดเจนมากขึ้นเพื่อให้รัฐบาลอินโดนีเซียรับผิดชอบการกระทำดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีการสังหารหมู่ประชาชนชาวติมอร์ตะวันออกที่ซุมบุมเรียกร้องเอกราชในเมืองดิลีเมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1991³³ ซึ่งทำให้สหรัฐฯประกาศระงับความช่วยเหลือทางทหารจนกระทั่งถึงปัจจุบันรวมถึงการไม่ขายอาวุธให้ด้วย³⁴ ทั้งนี้ แม้ว่ารัฐบาลอินโดนีเซียจะมีความพยายามปฏิรูปทางทหารหลายครั้งแต่ก็ยังไม่เป็นที่พอใจ

ของสหรัฐฯ และเมื่อมีเหตุการณ์ 9/11 เกิดขึ้น สหรัฐฯ ต้องการกดดันให้อินโดนีเซียร่วมมือต่อต้านการก่อการร้าย จึงได้นำเอาประเด็นเก่ามาเป็นเครื่องมือกดดัน โดยการลดความช่วยเหลือในด้านต่างๆ แก้อินโดนีเซียให้เหลือเพียงความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ การต่อต้านการก่อการร้ายและการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ตำรวจเท่านั้น

นอกเหนือจากความร่วมมือกับสหรัฐฯ แล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยข่าวกรองของอินโดนีเซียยังได้ประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ในระดับภูมิภาค เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลในทางลับ และร่วมปฏิบัติการปราบปรามเซลล์ต่างๆ ของ JI และอัลกออิดะห์ซึ่งเชื่อกันว่ามีเครือข่ายอยู่ทั่วภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่ว่าจะเป็น สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ไทยและกัมพูชา อนึ่ง แม้ผู้นำคนปัจจุบันคือประธานาธิบดีซูสีโล บัมบัง ยูโตโยโน (Susilo Bambang Yudhoyono) จะดูเหมือนว่ามีความเข้มแข็งและเด็ดขาดในการบริหารประเทศมากกว่าผู้นำคนก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการต่อต้านการก่อการร้าย แต่ก็ยังเป็นที่ยังสงสัยและข้องใจกันอยู่ถึงประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของกระบวนการยุติธรรมของอินโดนีเซีย เนื่องจากกองทัพแห่งชาติอินโดนีเซีย (TNI) ไม่มีท่าทีที่แสดงให้เห็นว่าสนับสนุนนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายหรือแม้กระทั่งกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงต่างๆ ซ้ำร้ายไปกว่านั้น กลับมีข้อมูลในทางลับปรากฏออกมาว่า TNI ให้การช่วยเหลือทางด้านอาวุธแก่กลุ่มเหล่านี้เพื่อให้ปฏิบัติการและเคลื่อนไหวได้สะดวก^{๑๖} อันจะทำให้ดูเหมือนว่ารัฐบาลไม่สามารถปราบปรามได้ ซึ่งจะมีผลสืบเนื่องให้มีการเพิ่มบทบาทของกองทัพให้เหมือนเดิม ซึ่งประเด็นนี้อาจเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ประธานาธิบดีและผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมไม่สามารถลงโทษผู้กระทำผิดได้อย่างเต็มที่

๓) กรณีขบวนการอาแจห์เสรี (GAM)

ในเรื่องการใช้ความสะพรึงกลัวเป็นมาตรการสร้างความหวาดหวั่นพรันพรึงให้เกิดขึ้นกับคนอาแจห์และขบวนการ GAM นั้น รัฐบาลได้สั่งกองกำลังทหารจากขวาเข้ามาโดยเฉพาะคือกองบัญชาการหน่วยรบพิเศษ (Komando Pasukan Khusus - Kopasus) หรือหน่วยหมวกแบเรตต์แดง ตั้งแต่ยุคระเบียบใหม่จนถึงสมัยนางเมกาวาตี หน่วยรบพิเศษที่ว่่านี้ควบคุมการปฏิบัติการในอาแจห์ทั้งหมด นายทหารคนสำคัญที่

รู้จักกันดีที่เข้ามาบัญชาการการปฏิบัติการในอาजेห์คือพันเอก (ยศในขณะนั้น) ปราโบโว ซูบิอันโต จากกองบัญชาการยุทธศาสตร์กองทัพบก (Komando Strategis Angkatan Darat - Kostrad) หลังจากได้รับความสำเร็จจากการไปปฏิบัติการในติมอร์ตะวันออกในฐานะผู้ช่วยเสนาธิการของกองพัน 328 ในปี 1989 ปราโบโวอาจคุมกำลังกองพลน้อยอากาศโยธิน (Airborne Infantry Brigade) ที่ 17 เพราะได้ใช้วิธีโคตร่มลงที่อำเภออาजेห์เหนือ วิธีการที่กองกำลังนี้ใช้คือการจู่โจมทำลายในเวลากลางคืนกับบ้านเรือนที่อยู่อาศัย จับกุมโดยพลการ การทรมานผู้ที่ถูกคุมขังไว้ กระทำชำเราสตรีที่ถูกสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับขบวนการฯ ซึ่งทั้งแล้วทั้งศพไว้ในที่สาธารณะ มีการเลือกสังหารผู้ต้องสงสัยซึ่งมักเป็นคนหนุ่มๆ แล้วทิ้งศพไว้ริมถนนหลวง ย่านตลาด ตามท้องนา ตามไร่ ใกล้ลำธารที่ผู้คนใช้สอย ซึ่งเป็นวิธีการเดียวกันกับที่เคยทำในชวาในช่วงกลางทศวรรษ 1980 ภายใต้รหัสปฏิบัติการชื่อว่า เปตรุส (Petrus) ซึ่งปรากฏว่ามีผู้ถูกสังหารไปร่วมห้าพันคนทั้งในชวาและที่อื่นๆ วิธีการที่รุนแรงเช่นนี้ได้ชื่อว่า เป็น “การเยียวยาด้วยวิธีสร้างความอกสั่นขวัญแขวน” (Shock therapy) ผู้ถูกสังหารยังถูกนำไปฝังรวมกันเป็นหลุมใหญ่ บางหลุมมีจำนวนถึง 200 ศพ วิธีการที่ทารุณและรุนแรงที่ใช้ในอาजेห์นี้เชื่อกันว่ากองทัพได้ทำมาก่อนในติมอร์ตะวันออกและในอิเรียนจายา เมื่อเห็นว่าใช้ได้ดีจึงนำมาใช้ในอาजेห์ด้วย ปฏิบัติการของฝ่ายทหารในอาजेห์นั้นทางทหารถือว่าอาजेห์เป็น “เขตปฏิบัติการทหาร” (Dacrah Operasi Militer - DOM) ซึ่งดำเนินอยู่ในระยะปี 1989-1998 หลังจากการสิ้นอำนาจของซูฮาร์โต จึงได้ยกเลิกปฏิบัติการนี้ มีการถอนกำลังทหารออกไปจากอาजेห์และโหมยอย่างไร้กว้างขวาง แต่ในความเป็นจริงทางกองทัพยังคงส่งทหารเข้ามาใหม่โดยไม่ใส่เครื่องแบบ

ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้พลเรือนเป็นเครื่องมือ นั้น วิธีหนึ่งที่รู้จักกันดีคือที่เรียกว่า “รั้วขา” (fence of legs) อันเป็นวิธีการที่เคยทำมาก่อนในติมอร์ตะวันออก กล่าวคือให้พลเรือนเป็นกองหน้า “กวาด” (sweep)²⁶ พื้นที่ เพื่อให้กำลังทหารที่ตามมาทำให้ฝ่ายตรงข้ามต้องร่นถอยและไม่กล้ายิง โดยมากใช้เด็กหนุ่ม เป็นการให้พลเรือนปราบพลเรือน โดยอาศัยหลักจิตวิทยาว่าชาวบ้านที่ตัวเองหรือคนใกล้ชิดถูก

ทหาร จับกุม ถูกทำร้าย จะคุมแค่นคนที่ไปให้ข่าวแก่ฝ่ายทหาร จะแก้เผ็ดโดยการให้ร้ายตอบแล้วจะกระทบกันไปเรื่อย ๆ มีการจัดตั้งหน่วยระวังป้องกันและการลาดตระเวนยามค่ำคืน มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน อาทิ หน่วย “ป้องกันชาติ” (Bela Negara) คนหนุ่มเพื่อความมั่นคงของชนบท (Pemuda Keamanan Desa) กองกำลังประชาชน (Laskar Rakyat) มีชาวบ้านถูกเกณฑ์ใช้งานในแบบที่จำนวนมากเช่นในกลางปี 1991 เกณฑ์ชาวบ้านไม่น้อยกว่า 80,000 คน ทหารยังจัดการชุมนุมร่วมกันประกาศว่าจะช่วยกันกำจัดพวกสนับสนุนขบวนการให้หมดสิ้นให้จงได้ ใครปฏิเสธไม่ร่วมมือจะถูกลงทัณฑ์ ทรมาน หรือฆ่าทิ้งไป การใช้ชาวบ้านเป็นสายลับ แจ้งเบาะแสให้กับฝ่ายทหารทำให้ผู้คนหวาดกลัว และพากันปิดปากเงียบ เพราะต่างก็ไม่ว่าใครเป็นใครกันแน่เกรงว่าจะมีผู้คอยสลับตลับรับฟังแล้วไปแจ้งแก่ทหาร บ้างก็เต็มใจช่วยจริง บ้างก็เกรงว่าภัยจะมาถึงตัวจึงออกจะกระตือรือร้นช่วยมากไป ผู้ที่รู้เห็นเป็นใจกับฝ่ายทหารนี้รู้จักกันว่าเป็นพวก “จิว๊ก” (Cuak) หรือ “ผู้สมคบ” (collaborators) ซึ่งปรากฏว่าเมื่อตอนกำลังทหารออกไปในปี 1998 คนเหล่านี้ถูกทำร้ายต้องพากันหลบหนีไปหาฝ่ายบ้านเมือง

รัฐบาลซูฮาร์โตได้เผชิญกับปัญหากลุ่มกบฏมุสลิม “GAM” ที่ต้องการแบ่งแยกดินแดนในอาเจะห์ และพยายามปราบปรามกลุ่มนี้อย่างรุนแรงมาตั้งแต่กลางทศวรรษ 1970 แล้ว แต่ไม่เป็นผล ในทางตรงกันข้ามขบวนการกลับมีกำลังที่เข้มแข็งมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งเรื่องอาวุธและกำลังคน เมื่อสิ้นสุดยุคของซูฮาร์โต ทั้งประธานาธิบดีฮาบีบีและประธานาธิบดีวาฮิดก็เปิดโอกาสให้มีการเมืองและเศรษฐกิจที่เรียกกันว่า Reformasi ให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมมากขึ้น ต่อมา รัฐบาลสมัยนางเมกาวาตีได้พยายามใช้นโยบายกระชับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับรัฐบาลท้องถิ่นอาเจะห์ให้มากขึ้น รวมทั้งการให้สิทธิปกครองตนเองและพยายามกระจายทรัพยากรทางเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมกัน แต่กลุ่ม GAM ก็ยังไม่พอใจและต้องการแยกอาเจะห์เป็นอิสระสถานเดียวเท่านั้น ดังนั้น รัฐบาลอินโดนีเซียจึงต้องใช้กำลังเข้าปราบปรามอย่างเต็มรูปแบบตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2003 เป็นต้นมา

แม้จะมีการเจรจากันหลายครั้งในระหว่างนั้นแต่มีก็จะล้มเหลว เนื่องจากความต้องการของทั้งสองฝ่ายสวนทางกันเสมอ กล่าวคือ ขณะที่รัฐบาลจำเป็นต้องรักษาอธิปไตยของประเทศ แต่ GAM ต้องการขออธิปไตยให้กับอาเจห์เพื่อสถาปนาเป็นรัฐอิสระ จนกระทั่งบรรลุข้อตกลงสันติภาพครั้งประวัติศาสตร์ที่กรุงเฮลซิงกิ ประเทศฟินแลนด์ เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2005 อันเป็นการยุติการสู้รบนาน 30 ปี

สรุป

ระบอบอาณานิคมเป็นปัจจัยผลักดันสำคัญประการหนึ่งที่นำมาสู่การก่อตัวของขบวนการมุสลิมที่ต่อต้านรัฐในอินโดนีเซีย ซึ่งพอจะแยกเป็นสาเหตุอันเป็นผลกระตมมาจากรบอบอาณานิคมได้ 2 ประการหลักได้แก่ 1) ความคิดอิสลามนิยม และ 2) สำนักในการปกครองตนเอง ซึ่งขบวนการที่มีแรงบันดาลใจจากอิสลามนิยมได้แก่ ขบวนการนะห์ดาตุล อุลามะ (NU) และขบวนการญามอาห์ อิสลามียะห์ (JI) ส่วนขบวนการที่เกิดจากสำนักในการปกครองตนเองคือ ขบวนการอาเจห์เสรี (GAM) ในจังหวัดอาเจห์

อินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีประชากรมุสลิมมากที่สุดในโลก แต่กลับมีขบวนการต่อต้านรัฐจากคนมุสลิม ในอินโดนีเซียศาสนาอิสลามไม่ใช่หลักการสำคัญของรัฐ อินโดนีเซียไม่ได้เป็นรัฐอิสลาม แต่เป็นรัฐทางโลก กฎหมายอิสลามมีบทบาทน้อยมากในระบบกฎหมายของประเทศ หลักการสำคัญของรัฐเป็นหลักสำคัญ 6 ประการเรียกว่า “ปัญจศีล” (Pancasila) ปราบฏการณ์ดังกล่าวส่งผลให้มุสลิมจำนวนหนึ่งเห็นว่า รัฐบาลกำลังจำกัดบทบาทของอิสลาม ก่อให้เกิดความตึงเครียดทางศาสนา และแสดงออกมาในรูปของขบวนการฟื้นฟูศาสนาอิสลาม อันหมายถึงการกลับไปสู่หลักการศาสนาอย่างเคร่งครัด เกิดขบวนการนะห์ดาตุล อุลามะ โดยมีเป้าหมายทางการเมืองคือ ต้องการให้รัฐชาติวางอยู่บนพื้นฐานของอิสลาม รัฐต้องสร้างหลักประกันเพื่อปกป้องสิทธิพื้นฐานในความเป็นมนุษย์ให้อิสระภาพในการยอมรับนับถือศาสนาและอิสรภาพในการแสดงความคิดเห็น ขบวนการนะห์ดาตุล อุลามะใช้วิธีแทรกซึมทางมวลชนแทนการใช้กำลังโดยโน้มน้าวให้คนเข้าเป็นสมาชิกขบวนการจากความศรัทธา

ในศาสนาอิสลามที่ไม่ได้เหมาะสมใหม่จำนวนสมาชิกมหาศาลนี้เองที่มีอิทธิพลและกลายเป็นแรงกดดันทางการเมืองและสังคมอย่างเงิบๆ คอยรัฐบาลของประธานาธิบดีซูการ์โนซึ่งประธานาธิบดีคนต่อมาคือซูฮาร์โตไม่ยอมให้เกิดสถานการณ์เช่นนั้นจึงอาศัยอำนาจเบ็ดเสร็จที่มีอยู่ออกกฎหมายต่างๆ เพื่อลดบทบาทและอิทธิพลทางการเมืองของขบวนการนัห์ดาตุล อุลามะ จนในที่สุดขบวนการฯ จำต้องยุติบทบาททางการเมืองใน ค.ศ. 1983 คงไว้แต่เพียงบทบาททางสังคมโดยเฉพาะเรื่องการศึกษา แต่ด้วยจำนวนสมาชิกที่มีมากเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ ยังส่งผลให้ขบวนการฯ ยังมีอิทธิพลทางการเมืองอยู่มากทีเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องมีการเลือกตั้ง

นอกจากนี้ ยังมีมุสลิมอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่ได้ต้องการฟื้นฟูอิสลามเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องการสถาปนาอินโดนีเซียให้เป็นรัฐอิสลามบริสุทธิ์ โดยไม่มีการแยกศาสนาออกจากการเมือง กลุ่มนี้คือขบวนการก่อการร้ายญามอะห์ อิสลามิยะห์ ซึ่งปัจจุบันมีบทบาทเคลื่อนไหวที่ส่งผลกระทบทั่วภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การก่อการร้ายของ JI ที่เกิดขึ้นถือเป็นการต่อต้านรัฐบาลโดยอาศัยอุดมการณ์ และเป็นการเรียกร้องความชอบธรรมทางการเมืองและสังคมโดยอาศัยศาสนาเป็นตัวนำ ซึ่งในส่วนของปัญหาอุดมการณ์นั้น เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 16 ที่มีการต่อต้านการเข้ามาของเจ้าอาณานิคมต่างๆ อย่างโปรตุเกส เนเธอร์แลนด์และชนชาติตะวันตกอื่นๆ โดยเป็นการรวมพลังของประชาชนโดยอาศัยจุดร่วมทางประเพณีศาสนาและวัฒนธรรมมาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจร่วมกัน

การปฏิบัติการก่อการร้ายของ JI เป็นการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องยาวนานและพัฒนา กลายมาเป็นการก่อการร้ายสากล ซึ่งส่งผลกระทบและกลายเป็นปัญหาร่วมของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ไปแล้วและไม่มีทีท่าว่าจะสิ้นสุดในอนาคตอันใกล้นี้ ซึ่งอันที่จริงการก่อการร้ายเป็นยุทธวิธีที่ถูกนำมาใช้โดยกลุ่มที่ต้องการแบ่งแยกดินแดนออกเป็นรัฐอิสระ ซึ่งมีอยู่เกือบทุกประเทศในเอเชียอาคเนย์ ไม่เฉพาะที่อินโดนีเซียเท่านั้น ยังมีในมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย พม่าและลาว เป็นต้น แต่ทั้งนี้ การแบ่งแยกดินแดนหรือการต่อต้านรัฐบาลของกลุ่มคนที่นับถือศาสนาอิสลามดูเหมือนจะเป็นเพียงกลุ่มเดียวที่ทำให้การก่อการร้ายมีลักษณะข้ามชาติ กล่าวคือ มีเครือข่าย

โยงโยกันข้ามประเทศ และมีปฏิบัติการที่ส่งผลกระทบต่อทั่วภูมิภาค

นอกจากนี้ นโยบายและท่าทีเชิงรุกของสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับการต่อต้านการก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น ทำให้ขบวนการก่อการร้ายมุสลิมในภูมิภาคเข้าใจว่ารัฐบาลสหรัฐกำลังประกาศสงครามกับอิสลาม ความเชื่อดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการเคลื่อนไหวเพื่อก่อตั้งรัฐอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของกลุ่ม JI และมุสลิมหัวรุนแรงกลุ่มอื่นๆ ซึ่งให้วิธีการก่อการร้ายในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ยิ่งรัฐบาลของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคให้ความร่วมมือกับสหรัฐามากเท่าใด JI ยิ่งเกิดความกังวลต่อการคงอยู่ของตน และยิ่งเกิดความโกรธแค้นที่ศาสนาอิสลามกำลังจะถูกสกัดการแผ่ขยายอีกด้วย ดังนั้น จึงไม่น่าแปลกใจแต่อย่างใดที่อินโดนีเซียซึ่งเป็นฐานปฏิบัติการโดยตรง รวมถึงมาเลเซีย สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ต้องตกเป็นเป้าหมายการก่อการร้ายที่มุ่งหวังให้เกิดการทำลายล้างและผลกระทบในวงกว้าง ทั้งนี้ เนื่องมาจากทั้งสี่ประเทศนั้น ต่างก็มีความร่วมมือกับสหรัฐในการต่อต้านการก่อการร้าย และยังมีผลประโยชน์ของสหรัฐอยู่ภายในประเทศอีกด้วย การแสดงศักยภาพของกลุ่มให้รัฐบาลอินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์รวมไปถึงสหรัฐได้เห็นจึงมีขึ้นอย่างต่อเนื่องในระยะ 5 ปีมานี้อย่างไรก็ดี ในทางกลับกันการปฏิบัติการก่อการร้ายของ JI จึงเท่ากับตอกย้ำให้ประชาคมโลกได้เห็นว่ามีกลุ่มก่อการร้ายจริง และยิ่งทำให้สหรัฐหือหือยกมาเป็นเหตุผลในการขอความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ด้วย

JI กำลังเป็นปัญหาที่ท้าทายรัฐบาลอินโดนีเซียอยู่ในขณะนี้ เช่นเดียวกับที่ประธานาธิบดีซูฮาร์โตเผชิญในยุคระเบียบใหม่ แต่ทว่าครั้งนี้ การจัดการปัญหาไม่ง่ายและเบ็ดเสร็จเหมือนในสมัยซูฮาร์โต เนื่องจากมีการพัฒนาประชาธิปไตยมากขึ้น และอันที่จริง JI คงไม่ใช่ปัญหาภายในอินโดนีเซียเท่านั้น หากแต่เป็นภัยคุกคามที่แผ่ขยายไปทั่วภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้ว

ขบวนการต่อต้านรัฐอีกกลุ่มหนึ่ง เกิดขึ้นหลังจากอาเจะห์ได้รับเอกราชจากเนเธอร์แลนด์ แล้วรัฐบาลจาการ์แตกกลับมาผนวกเข้าเป็นของตน ทั้งที่ความเป็นจริงคืออาเจะห์เป็นรัฐอิสระ เคยเป็นอาณาจักรที่รุ่งเรือง เป็นเมืองท่าสำคัญ เมื่อกลายมาเป็น

จังหวัดหนึ่งของสาธารณรัฐอินโดนีเซียในตอนแรกนั้น ความรู้สึกต่อต้านยังไม่รุนแรงนัก จนเมื่อคนอาเจห์เริ่มเห็นว่าผลประโยชน์จากน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจำนวนมากที่รัฐบาลกลางที่จาการ์นำไปใช้เกือบทั้งหมด ถิ่นมาให้อาเจห์เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ข้อนี้เป็นสาเหตุสำคัญของความขัดแย้งระหว่างอาเจห์กับรัฐบาลกลาง กอรกับสำนักเกี่ยวกับประวัติศาสตร์แห่งความเป็นรัฐอิสระแต่ดั้งเดิมที่มีอยู่ในใจคนอาเจห์หามาตลอดเวลา ทำให้ก่อเกิดเป็นขบวนการต่อต้านรัฐโดยมีศาสนาอิสลามเป็นเครื่องมือแสดงออกของความไม่พอใจต่อรัฐบาล คือใช้เป็นที่รวมทางการเมืองเพื่อประกาศทำที่ที่ขัดแย้งต่อรัฐบาล และทำทนายด้วยการประกาศเป็นอิสระจากการควบคุมของส่วนกลาง แม้ปัจจุบันการต่อสู้จะหยุดลงด้วยสัญญาสันติภาพแล้ว แต่ยังไม่อาจแน่ใจได้ว่าสันติภาพนี้จะยาวนานเพียงใด เนื่องจากข้อขัดแย้งต่างๆ ที่ทำกันไว้นั้น จะยังไม่เห็นผลในขณะนี้ หากรัฐบาลจาการ์สามารถทำได้ตามที่ระบุในข้อตกลง ก็คงไม่เป็นปัญหา แต่ถ้าย้อนกลับไปเอารัดเอาเปรียบคนอาเจห์เหมือนแต่ก่อน ความรู้สึกในการต่อต้านรัฐต้องกลับมาอีกครั้งหนึ่งอย่างแน่นอน

การจัดการของรัฐบาลอินโดนีเซียต่อขบวนการต่อต้านรัฐทั้ง 3 กลุ่มแตกต่างกันออกไปตามผลประโยชน์และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากบทบาทของแต่ละกลุ่ม สำหรับขบวนการนะห์ดาตุล อุลามะนั้น แม้จะไม่ได้ใช้กำลังหรือความรุนแรงในการต่อต้านรัฐ แต่เรื่องศาสนาเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญมากในสังคมอินโดนีเซีย กลุ่มนี้จึงมีอิทธิพลซึ่งนำสังคมได้มากพอสมควร รัฐบาลจึงไม่คิดกำจัดแบบถอนรากถอนโคน เพราะประโยชน์จากการมีสมาชิกจำนวนมากยังมี ดังนั้น รัฐจึงเพียงแค่ลดบทบาทและอิทธิพลทางการเมืองลงและยอมรับให้มีบทบาททางสังคมเท่านั้น คือไม่ให้มีโอกาสมากดัดดันการตัดสินใจในนโยบายต่างๆ ได้เหมือนในยุคเอกราชตอนต้นนั่นเอง

ส่วน JI และขบวนการอาเจห์เสรีนั้น ด้วยรูปแบบการต่อต้านรัฐที่ใช้ความรุนแรง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ทำให้รัฐต้องจัดการโดยใช้กำลังเข้าปราบปราม แตกต่างกันแต่เพียงระดับของการจัดการเท่านั้น รัฐบาลโดยมีแรงกดดันทั้งจากประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา มีนโยบายที่ชัดเจนแข็งกร้าวและไม่มีการประนีประนอมเกี่ยวกับการปราบปรามและต่อต้านการก่อการ

ร้ายของ JI ขณะที่การจัดการปัญหาของขบวนการอาจะห์เสรีนั้นมีทั้งรูปแบบแข็งกร้าว คือใช้กำลังและแบบเจรจาประนีประนอม ที่เป็นดังนี้เนื่องจากการมีอยู่ของ JI ในประเทศ อินโดนีเซียไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อรัฐแต่อย่างใด จะมีก็แต่สร้างผลกระทบให้กับ ประเทศทั้งทางด้านการเมือง ต่างประเทศ เศรษฐกิจ สังคมและการท่องเที่ยว การเจรจา จึงไม่น่าจะแก้ไขสถานการณ์ให้ดีขึ้นได้เท่ากับการปราบปรามให้สิ้นซาก ในขณะที่ผลประโยชน์ที่มีอยู่ในอาจะห์เสรีน้ำมันและก๊าซธรรมชาตินั้นมีมากมหาศาล การจะ ยอมให้อาจะห์เสรีเป็นรัฐอิสระเช่นเดียวกับติมอร์ตะวันออกจึงเป็นไปได้ และถ้าหาก ปราบปรามขบวนการอาจะห์เสรีให้หยุดการเคลื่อนไหวเรียกร้องเอกราชไม่ได้ก็เท่ากับ สร้างความเสี่ยงให้กับผลประโยชน์ดังกล่าวด้วย ดังนั้น ทางออกที่ดีที่สุดคือรัฐบาล ต้องยื่นข้อเสนอร่วมกับเจรจาท้าข้อยุติที่เป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่ายให้มากที่สุด ขึ้นต้นรัฐบาลยอมมอบสิทธิในการปกครองตนเองในบางเรื่องให้กับคนอาจะห์ โดย ประกาศให้เป็นเขตปกครองพิเศษ พร้อมทั้งสัญญาจะปันผลกำไรที่ได้จากแหล่ง น้ำมันและก๊าซธรรมชาติให้มากขึ้น แต่เมื่อไม่เป็นไปตามสัญญา ขบวนการจึงมีการ เคลื่อนไหวต่อต้าน และรัฐบาลก็ใช้กำลังเข้าปราบปราม ทั้งนี้ ยิ่งเหตุการณ์ยืดเยื้อนานเท่าไร ผลกระทบทางเศรษฐกิจก็มีมากขึ้น รัฐบาลจึงพยายามหาทางประนีประนอม จนในที่สุดเหตุการณ์พิพัตกัยสันามเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม ค.ศ. 2004 ถือเป็น เงื่อนไขสำคัญที่โน้มนำให้ทั้งสองฝ่ายหันมาเจรจาและยอมรับข้อตกลงระหว่างกัน โดยสันติวิธี

โดยสรุปนั้น ขบวนการต่อต้านรัฐทั้ง 3 กลุ่มต่างมีจุดร่วมที่เหมือนกันคือ มี ศาสนาเข้ามาเป็นเงื่อนไขสำคัญในการต่อต้านรัฐ ทั้งที่เป็นอินโดนีเซียก็เป็นประเทศ มุสลิม ซึ่งถ้าวิเคราะห์ให้ดีแล้วจะพบว่า การต่อต้านรัฐโดยใช้กำลังของ JI และขบวนการ อาจะห์เสรีนั้น ไม่ได้เริ่มขึ้นอย่างฉับพลันก่อนหน้านั้นมันมีพัฒนาการของขบวนการซึ่ง แสดงให้เห็นว่า ได้มีความพยายามใช้การเจรจาดำเนินเพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าประสงค์ ที่ต้องการ เมื่อรัฐบาลไม่ตอบสนอง จึงเริ่มมีการใช้ยุทธวิธีก่อการร้ายโดยใช้ศาสนา มาเป็นข้ออ้างในการระดมมวลชนเข้าพวกซึ่งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นนั้นพอจะวิเคราะห์ ได้ถึงนัยยะที่แฝงอยู่ว่า นั่นเป็นเพียงการกล่าวอ้างทางศาสนา เพื่อหวังผลในการ

ระดมแนวร่วมเท่านั้น สาเหตุเหล่านี้ต่างหากที่เป็นรากเหง้าที่แท้จริง ซึ่งยังคงปรากฏอยู่ทุกวันนี้ ไม่ใช่เฉพาะในอินโดนีเซีย แต่ยังรวมถึงในประเทศต่างๆด้วย สาเหตุสำคัญอันได้แก่ การกระจายรายได้ที่ไม่เสมอภาค การกดขี่เอารัดเอาเปรียบกลุ่มคนที่เป็ชนกลุ่มน้อยในประเทศพฤติกรรมจ้อราษฎร์บังหลวงของเจ้าหน้าที่รัฐ และปัญหาความเหลื่อมล้ำทั้งด้านการเมืองเศรษฐกิจและสังคม เพราะฉะนั้น ความเป็นไปได้ที่สภาพการณ์ยังเป็นเช่นนี้อยู่เราก็จะยังคงเห็นดินแดนเอเชียอาคเนย์กลายเป็นสมรภูมิการต่อสู้ของกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงที่ต้องการแบ่งแยกดินแดน โดยพยายามนำเอาศาสนามาหาเหตุผลขยายผลให้ปัญหาภายในลุกลามบานปลายจนกลายเป็นเรื่องของภูมิภาคต่อไปอย่างไม่มีวันสิ้นสุด

อ้างอิง

¹ คือบุคคลที่ได้รับการยกย่องจากชาวบ้านให้อยู่ในฐานะผู้นำทางศาสนาหรือผู้นำชุมชน และเป็นผู้ที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ

² มุฮัมมัดดิยะฮ์เป็นองค์กรการเคลื่อนไหวตามแนวทางปฏิรูปสมัยใหม่ ผู้ก่อตั้งองค์กรนี้คือ กยาฮี ฮัจญี อหมัด ดัยลัน ท่านเดินทางไปศึกษาศาสนาอิสลามที่มักกะฮ์ใน ค.ศ. 1890 ด้านการศึกษาพระคัมภีร์อัลกุรอาน เทววิทยา กฎหมายศาสนา และดาราศาสตร์ อยู่หลายปี ได้รับอิทธิพลความคิดปฏิรูปศาสนาแบบอิสลามสมัยใหม่ผ่านผู้รู้ และงานเขียนของมุฮัมมัด อับดุลฮ์ ท่านเห็นด้วยกับแนวทางดังกล่าวและได้เริ่มเผยแพร่แนวคิดปฏิรูปเมื่อกลับมาถึงชวาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1900 และก่อตั้งองค์กรมุฮัมมัดดิยะฮ์ เมื่อ 18 พฤษภาคม ค.ศ. 1912 จาก James L. Peacock, *Purifying the Faith : The Muhammadijah Movement in Indonesia Islam*, (California : The Benjamin / Cummings Publishing Company, 1978) pp. 19-20.

³ Deliar Noer, "The Development and Nature of the Modernist Movement in Indonesia," in *Reading on Islam in Southeast Asia*, Ibrahim, Ahmad and others (eds.), (Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 1985)

p. 75.

⁴ คอลีฟะฮ์คือตำแหน่งผู้นำทั้งทางศาสนาและการปกครองแห่งมวลมุสลิมภายหลังพระมุฮัมมัดสันพระชนม์ คอลีฟะฮ์ผู้มีสิทธิธรรมมีเพียง 4 ท่านเท่านั้น เมื่อเกิดปัญหาความแตกแยกทางศาสนาหลังท่านอาลีสันพระชนม์การสืบทอดตำแหน่งนี้ได้รับการยอมรับจากมุสลิมชาวมักกะฮ์ เนื่องจากพวกเขาเชื่อถือว่าผู้ที่ปกครองมุสลิมต่อจากพระศาสนานั้นต้องสืบเชื้อสายมาจากเผ่ากูเรซของพระศาสดาท่านนั้น ต่อมาตำแหน่งคอลีฟะฮ์หรือกาหลิบถูกรื้อฟื้นขึ้นมาอีกครั้งในสมัยสุลต่านเซลิม ที่ 1 (Selim I) ค.ศ. 1517 ทำให้สุลต่านออตโตมันองค์ต่อๆ มาดำรงตำแหน่งคอลีฟะฮ์ด้วย

⁵ หลักคำสอนของสำนักคิดชาฟีอีให้ความสำคัญกับการพิจารณาอัลกุรอานและซุนนะห์ เนื่องจากหลักการและข้อความในอัลกุรอานและซุนนะห์ คือที่มาของหลักกฎหมายอิสลาม และสนับสนุนกระตุ้นให้เกิดการตีความทางศาสนาอิสลามให้มีความสอดคล้องกับสภาพชุมชนมุสลิมต่างๆ จากบรรดาท่านผู้ทรงความรู้ทั้งหลาย

⁶ Deliar Noer, "The Development and Nature of the Modernist Movement in Indonesia," (1985), p. 76.

⁷ กวาดตล ทรงประเสริฐ, อินโดนีเซีย: อดีตและปัจจุบัน, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 318.

⁸ Asmawi, **PKB Jendela Politik Gus Dur**, (Yogyakarta : Titian Llahi Press, 1999) p. 14-15.

⁹ *Ibid.*, p. 15.

¹⁰ Barton Greg, **Abdurrahman Wahid : Muslim Democrat, Indonesian President : A view From the Inside**, (Australia : University of New South Wales, 2002) p. 49-50.

¹¹ J. B. Boland, "The Struggle of Islam in Modern Indonesia (1950-1955)" in **Reading on Islam in Southeast Asia**, Ibrahim, Ahmad Siddique, Sharon and Hussain Yasmin. (eds.), (Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 1985), pp.137-142.

¹² Robert W. Hefner, *Civil Islam : Muslims and Democratization in Indonesia*, (Princeton and Oxford : Princeton University Press, 2000), pp.85-86.

¹³ นาสาคอม (Nasacom-Nasionalisme, Agama and Komunisme) คืออุดมการณ์ทางการเมืองของประธานาธิบดีซูการ์โน เป็นการผสมผสานระหว่างลัทธิชาตินิยม ศาสนาอิสลาม และลัทธิมาร์กซิสต์เข้าด้วยกัน

¹⁴ หลักปัญหาสี่เป็นหลักการที่ซูการ์โนเสนอไว้เมื่อตอนประกาศเอกราชใน ค.ศ. 1945 ซึ่งต่อมาใช้เป็นรากฐานทางปรัชญาหรืออุดมการณ์แห่งรัฐอินโดนีเซียตลอดมา ประกอบด้วยหลักใหญ่ 5 ประการ ซึ่งมีความสำคัญและไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ดังนี้ 1) เชื่อมั่นในพระเจ้าสูงสุดเพียงองค์เดียว 2) มวลมนุษย์แห่งอารยะและความเที่ยงธรรม 3) ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแห่งอินโดนีเซีย 4) ประชาธิปไตย ซึ่งนำโดยวิจาณญาณอันชาญฉลาดในหมู่ผู้แทนราษฎร และ 5) ความยุติธรรมของสังคมเพื่อปวงประชาชนแห่งอินโดนีเซีย

¹⁵ เป็นโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามก่อตั้งโดย Sungkar และ Ba'asyir ในเมืองไซไลเมื่อ ค.ศ. 1971 ต่อมาอีก 2 ปีได้ย้ายไปอยู่หมู่บ้านรุงกิ (Ngruki) นอกเมืองไซไล โรงเรียนอัลมุคมินแห่งนี้ได้กลายศูนย์กลางแห่งการต่อต้านระเบียบใหม่ของซูฮาร์โตอย่างเปิดเผย ไม่มีการชักธงชาติอินโดนีเซียหรือสัญลักษณ์ของประธานาธิบดีใด ๆ ทั้งสิ้น

¹⁶ Abu Bakar Bashir : *The Malaysian Connection*. (2002, November 9). *Tempo*.

¹⁷ วิทยา สุจริตนารักษ์ และสุภาศักดิ์พรหม ขันชัย, *อดีตและอนาคตของอาเจห์*, (กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2546), หน้า 99.

¹⁸ Tim Kell, *The Roots of Acehese Rebellion 1984-1992*, (Cornell Modern Indonesia Project, 1995), pp. 65-68.

¹⁹ ดูงานวิเคราะห์ของ Richard Tanter, "The Totalitarian Ambition : Intelligence Organizations and the Indonesian States" กับงานของ Michael van Langenberg, "The New Order State: Language, Ideology, Hegemony"

ซึ่งอยู่ใน Arief Budiman. (ed.), **State and Society in Indonesia**, (Victoria: Monash Papers on Southeast Asia, No. 22, 1990), pp. 51-98, 121-150.

⁸⁰ Tim Kell, *The Roots of Acehese Rebellion 1984-1992*, (1995) pp.70-71.

⁸¹ Ibid, p.73. และ Michael Vatikiotis, "Troubled Province," **Far Eastern Economic Review**, (January 24, 1991), p. 20.

⁸² คือพรรคอิสลามอินโดนีเซีย พรรคชาเรกัตอิสลามอินโดนีเซีย และพรรคเปอร์ตี

⁸³ Congressional Research Service Report RL31672. (2005), *Terrorism in Southeast Asia*.

⁸⁴ ค.ศ. 2000 ในสมัยรัฐบาลคลินตันมีการอนุญาตให้ขายอะไหล่สำหรับเครื่องบินขนส่งรุ่น C-130 ให้รัฐบาลอินโดนีเซีย และหลังจากเหตุการณ์วินามิเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม ค.ศ. 2004 สหรัฐฯ ได้ให้ความช่วยเหลือในหลาย ๆ ด้านรวมถึงการอนุญาตให้มีการขายอะไหล่ดังกล่าวต่อไป เนื่องจากเห็นว่าเครื่องบินขนส่ง C-130 มีความจำเป็นต่อการขนส่งสิ่งของไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยในอาเจะห์

⁸⁵ Congressional Research Service Report RL31672., op. cit.

⁸⁶ คำ "กวาด" หรือ "sweep" นี้ ดัชนีเคยใช้มาก่อน หมายถึง การใช้กำลังตำรวจ/ทหารตรวจค้น จับกุม ประชาชนผู้ต้องสงสัยว่าร่วมมือกับฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาล

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
THE THAILAND RESEARCH FUND (TRF)
“สร้างสรรค์ปัญญา เพื่อพัฒนาประเทศ”

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นหน่วยงานของรัฐ ในกำกับของสำนักนายกรัฐมนตรี มีภารกิจในการสนับสนุนกระบวนการสร้างความรู้ สร้างนวัตกรรม และสร้างระบบการวิจัย เพื่อตอบคำถามและเสนอทางเลือกให้สังคม ซึ่งครอบคลุมทั้งในระบบเศรษฐกิจภาคดั้งเดิม และสมัยใหม่ เพื่อยกระดับขีดความสามารถของประเทศให้เป็นสังคมฐานความรู้ ครอบคลุมทุกระดับและทุกภาคส่วนของสังคมไทย โดยมีแนวทางการสนับสนุนการวิจัยดังนี้

1. สร้างความรู้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล (Balanced Development) โดยการวิจัยเพื่อให้เกิด Knowledge-based Policymaking ระหว่างภาครัฐ ประชาชน และนักวิชาการ ให้มีการเชื่อมโยงบริบทที่เป็นจริงตั้งแต่ในระดับชุมชนท้องถิ่นไปจนถึงนโยบายรัฐบาลและการต่างประเทศ

2. สร้างความมั่นคงทางความรู้เกี่ยวกับประเทศไทย (Security in Knowledge) โดยเน้นงานวิจัยพื้นฐาน เพื่อเป็นหลักในการรู้จักตัวเองและการดำรงอยู่ของประเทศไทย และเน้นงานวิจัยเทคโนโลยีที่ปรับให้เหมาะสมกับประเทศไทยเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. ขยายฐานของสังคมความรู้ภายในประเทศ (Knowledge Base-Widening) โดยสนับสนุนการวิจัยของชุมชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ นักศึกษา ครูและนักเรียน และคนทั่วไป การพัฒนาอย่างไม่หยุดนิ่งของ สกว. ทำให้ สกว. ได้รับความเชื่อถือจากหน่วยงานภาครัฐต่างๆ ให้เป็นภาคร่วมสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้อันเป็นรากฐานในการกำหนดนโยบายต่อไป

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

979/17-21 ชั้น 14 อาคาร เอส เอ็ม ทาวเวอร์ ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน
เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทร. 0-2278-8200 โทรสาร 0-2298-0478

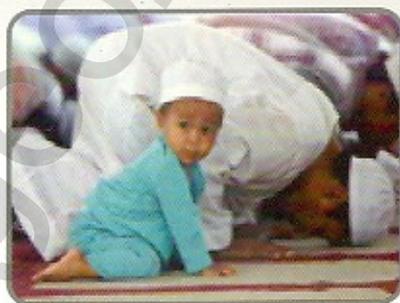
www.trf.or.th / e-mail : webmaster@trf.or.th

โครงการความมั่นคงศึกษา
The Security Studies Project

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
Thailand Research Fund

ผู้เขียน

- สุภาภรณ์ ตั้งตรงไพโรจน์
สถาบันเอเชียศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงการความมั่นคงศึกษา
ตุ้ ปณ. 2030 ปณฝ. จุฬาลงกรณ์
กรุงเทพฯ 10332

E-mail : newsecproject@yahoo.com